

אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעַבְרֵי מִי-נַח עוֹד עַל-הָאָרֶץ בֶּן נִשְׁבַּעְתִּי
מִקְצֶף עָלֶיךָ וּמִגָּעַר-בְּךָ: בְּיוֹמֵי נַח, דָּא קִדְמִי. דְּקִימִית בְּמִימְרִי.
דְּלֹא יַעֲדוֹן מִי טוֹפָנָא, דְּהוּוּ בְּיוֹמֵי נַח. עוֹד, עַל אֶרֶעָא. בֶּן קִימִית, דְּלֹא
יְחוּל רְגוּזִי עֲלֶיךָ, וְלֹא אֶזְרֵי בִיד: דְּכִי הֶהָרִים יִמּוּשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת
תִּמְוִטֶינָה וְחִסְדֵּי מֵאֲתָךְ לֹא-יִמּוּשׁ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא
תִמּוּט אֲמַר מִרְחֻמְךָ יְהוָה: אֲרִי טוֹרֵיָא, יַעֲדוֹן. וְרַמְתָּא, יִתְפָּרְקוֹן.
וְטוֹבֵי מִנֶּיךָ יִרְשָׁלַם, לֹא יַעֲדִי. וְקִים שְׁלָמִי, לֹא יִתְרַחֵק. אֲמַר דְּעֵתִיד
לְרַחֲמָא עֲלֶיךָ, יִי:

(גְּאֵלָנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

(פִּרְקָנָא. יִי צְבָאוֹת, שְׁמִיָּהּ. קְדִישָׁא, דִּישְׂרָאֵל:)

עַל דָּא יִתְפָּרֵד וְיִשְׁתַּבַּח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. דִּי לְעִילָא, חַיָּא וְקִימָא. מְבָרַךְ הוּא לְעָלַם,
וּלְעָלְמֵי עָלְמֵיָא:

זֶלְק הֶזְקֶדוֹק: טוֹמְגֶעַר-בְּךָ. הַגִּימ"ל בְּשׁוּא לְבַד, נִקְרָא בַחטָף קִמְץ, עֵיין רד"ק:

תפסיר רס"ג

והיה כי תבוא

גגה למנחת שבת
ושני וחמישי

כּו ׀ וְהָיָה כִּי-תָבֹא אֶל-
הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
נָתַן לָךְ נַחֲלָה וִירֻשָּׁתָהּ

וְיִשְׁבַּת בָּהּ: וַיְהִי אֲרִי תִיעוֹל לְאֶרֶעָא. דִּי אֱלֹהֶךָ. יְהִיב לָךְ
אֲחֻסָּנָא. וְתִירְתָהּ וְתִתִּיב בָּהּ: ׀ וְלִקְחָתָּ מִרְאשִׁית ׀ כָּל-

— רס"י —

כּו ׀ וְהָיָה כִּי תָבֹא וִירֻשָּׁתָהּ וְיִשְׁבַּת בָּהּ. שְׁאִין כָּל הַפְּרוֹת חִיבִין בְּבִכּוּרִים אֱלָא שְׁבַעַת
מִגִּיד שְׁלֹא נִתְחִיבוּ בְּבִכּוּרִים עַד שְׁכַבְשׁוּ אֶת
הָאָרֶץ וְחִלְקוּהָ: ז מִרְאשִׁית. וְלֹא כָּל רְאשִׁית, (לעיל ט, ט) אֶרֶץ חֹטֵה וְשַׁעֲרָהּ וְגוֹי, מִדָּה לְחֵלֶן

תפסיר רס"ג

אלארץ. אלדי תדכילה מן
רצאצד. אלדי אללה רבך
מעטיד. וצירה פי בניה
ואמץ בה אלי אלמוציע.
אלדי וכתארה אללה רבך.
ליחל נורה פיה: ג) וציר בה
אלי אלמאם. אלדי ילי פי
דאלך אלמאן. וקל לה. קד
שכרת אלום אללה רבך. אד'
דכילת אלי אלבלד. אלדי קסם
אללה לאבאנא אן יעטינאה:
ד) ויאכד' אלמאם תלך
אלבניה מן ידך. ויצעהא. בין
ידי מדבח אללה רבך:

פרי האדמה אשר תביא
מארצך אשר יהוה אלהיך
נתן לך ושמת בטנא
והלכת אל המקום אשר
יבחר יהוה אלהיך לשכן
שמו שם: ותסב. מריש כל אבא
דארעא. דתעיל מארעך. די אללהך.
יהיב לך ותשוי בסלא. ותהך לאתרא.
דיתרעי יי אללהך. לאשראה שכינתיה
תמן: ובאת אל-הכהן

אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדת
היום ליהוה אלהיך כי-באתי אל-הארץ אשר
נשבע יהוה לאבותינו לתת לנו: ותייתי לות כהנא.
דיהי ביומא האנון. ותימר ליה. חותי יומא דין קדם יי אללהך. ארי
עלית לארעא. דקיים יי. לאבהתנא למתן לנא: ולקח הכהן
הטנא מידך והניחו לפני מזבח יהוה אלהיך:
ויסב כהנא. סלא מן ידך. ויחתניה. קדם מדבחא די אללהך:

— רס"י —

הרי זו בכורים: ג אשר יהיה בימים ההם.
אין לך אלא כהן שבמקד, כמו שהוא:
ואמרת אליו. שאינך כפוי טובה: הגדתי
היום. פעם אחת בשנה ולא שתי פעמים:
ולקח הכהן הטנא מידך. להניף אותו.
כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף:

משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ
ישראל, אף כאן שבח ארץ ישראל שהן
שבעה מינין: זית שמן. זית אגורי ששמנו
אגור בתוכו: ודבש. הוא דבש תמרים:
מראשית. אדם יורד לתוף שדהו ורואה
תאנה שבכרה כורף עליה גמי לסימן ואומר

תפסיר רס"ג

(ה) ת'ם אבתדי וקל. בין ידי
אללה רבד. אן לבן אלארמני
פאד אן יפיד אבי. פנזל מצרא.
וספן ת'ם ברהט קליל. וצאר
ת'ם. אמה כפירה עצ'ימה
כת'ירה: (ו) פאסא בנא
אלמצריון ועד'בונא. וגעלו
עלינא כ'דמה צעבה:
(ז) פצרכנא. אלי' אללה
אלאה אביאנא. וסמע צותנא.
ונצ'ר לצ'עפנא. ושאנא
וצ'ג'טנא: (ח) ואכ'רגנא אללה
מן מצר. ב'יד שדידה
וד'ראע ממדודה. ותכ'יף
עצ'ים. וא'את ובראהיו:

וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲרָמִי אֲבִד
אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרִימָה וַיַּגְרֶם
בְּמַתִּי מֵעֹט וַיְהִי־שָׁם לְגֹי
גָדוֹל עָצוּם וְרָב: וְתָתִיב וְתִימַר.
קִדְּם יְיָ אֱלֹהֶךָ. לִבְנֵי אֲרָמָה בָּעָא לְאַבְדָּא
יְת אָבָא. ונַחַת לְמַצְרִים. וְדַר תַּמָּן בָּעַם
זַעִיר. וְהוּא תַּמָּן לָעַם רַב תַּקִּיף וְסָגִי:
וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים
וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבָדָה
קָשָׁה: וְאַבְאִישׁוּ לָנָא. מִצְרָאִי וְעַנְיוֹנָא.

וַיְהִיבוּ עָלֵנָא פּוֹלְחָנָא קִשְׂיָא: וְנִצְעֵק אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קִלְנוּ וַיֵּרָא אֶת־עַנְיָנוּ
וְאֶת־עַמְלָנוּ וְאֶת־לַחְצָנוּ: וְעָלִינָא. קִדְּם יְיָ אֱלֹהָא
דְּאַבְדָּתָנָא. וְקָבִיל יְיָ עֲלוֹתָנָא. וְגַלִּי קִדְמוֹהִי עַמְלָנָא. וְלִיאוֹתָנָא
וְדוֹחְקָנָא: וַיִּזְעַאֲנוּ יְהוָה מִמִּצְרִים בְּיַד חֲזָקָה וּבְזָרַע
נְטוּיָה וּבְמִרְא גָדֹל וּבְאַתּוֹת וּבְמִפְתִּים: וְאַפְקָנָא יְיָ
מִמִּצְרַיִם. בְּיַד תַּקִּיפָא וּבְדַרְע מְרָמָם. וּבְחֲזוֹנָא רַבָּא. וּבְאַתִּין וּבְמוֹפְתִין:

— רס"י —

חושב להם הקדוש ברוך הוא מחשבה
רעה כפמ'עשה: וַיֵּרֶד מִצְרִימָה. ועוד
אחרים באו עלינו לבלותנו, שאחרי זאת
ירד יעקב למצרים: בְּמַתִּי מֵעֹט. בשבעים
נפש:

כ' וְעָנִיתָ. לשון הרמת קול: אֲרָמִי אֲבִד
אָבִי. מזכיר חסדי המקום. אֲרָמִי אֲבִד
אָבִי, לבן, בקש לעקור את הכל, כשרדף
אחר יעקב. ובשביל שחשב לעשות, חשב
לו המקום כאלו עשה, שאמות העולם

תפסיר רס"ג

ט וַיִּבְאֲנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה
וַיִּתְּנוּ-לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת
אָרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ׃
וַאֲיִתֵּינָא לְאַתְרָא הָדִין. וַיִּהְיֶה לָנוּ יֵת
אַרְעָא הָדָא. אָרֶע. עֶבְדָּא חֶלֶב וְדִבְשׁ׃
וְעַתָּה הִנֵּה הִבֵּאתִי אֶת
רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִּי יְהוָה
וְהִנַּחְתּוּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃

(ט) פֶּאָגָא בְּנָא אֱלֹי הָדָא
אֶלְמוֹצִיע. וְאַעֲטֵאנָא הָדָא
אֶלְבָּלֵד. בְּלֵד יִפְיָ' אֶלְלָבִן
וְאַלְעֶסֶל: (י) וְאַלְאָן הָדָא קֹד
גִּית בְּאֻאִיל תִּמְר אֶלְאָרֶץ.
אֱלֹדִי רִזְקִתְנִיהָ יֵא רֶב. תִּם
צִיעָה בֵּין יְדֵי אֶלְלָה רֶבֶד.
וְאַסְגֵּד בֵּין יְדֵי אֶלְלָה רֶבֶד:
(יא) וְאַפְרַח בְּכָל אֶלְכִיר. אֱלֹדִי
רִזְקֵךְ אֶלְלָה רֶבֶד אַנְתָּ וְאַלְך.
וְאַלְוִי. וְאַלְגִּרִיב אֱלֹדִי פִי
מִחֲאֶלְך: (יב) וְאַדִּיא פֶּרְגִּית מִן

וְהִשְׁתַּחֲוִית לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וּכְעַן. הָאֵא אִיתִיתִי יֵת
רִישׁ אָבָא דְאַרְעָא. דִּיהִבַּת לִי יִי. וְתַחֲתִינִיה. קָדָם יִי אֱלֹהֶךְ. וְתַסְגֹּד.
קָדָם יִי אֱלֹהֶךְ: יא וְשִׂמְחַת בְּכָל-הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן-
לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ אֶתָּה וְהַלְוִי וְהַגֵּר
אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ: וְתַחֲדֵי בְּכָל טַבָּתָא. דִּיהִב לְךָ. יִי אֱלֹהֶךְ
וְלֹאֲנֵשׁ בֵּיתְךָ. אֶת וְלִיּוֹאֵה. וְגִיּוֹרָא דְבִינְךָ: ס
יב כִּי תִכְלֶה לֶעֱשׂר אֶת-כָּל-מַעֲשֶׂר תְּבוּאָתְךָ

בספרי תימן (שני)

— כס"י —

אֶתָּה וְהַלְוִי. אָף הַלְוִי חִיב בְּבִכּוּרִים אִם
נִטְעוּ בְּתוֹךְ עֲרֵיהֶם: וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ.
מְבִיא וְאִינוּ קוֹרָא. שְׂאִינוּ יָכוֹל לומר
לְאִבּוֹתֵינוּ: יכִּי תִכְלֶה לֶעֱשׂר אֶת כָּל
מַעֲשֶׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית.
בְּשָׁנָה גְּמוּרָה לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂרוֹת שְׁלֹשָׁנָה
הַשְּׁלִישִׁית, קִבַּע זָמַן הַבְּעוּר וְהַיִּידוּי
בְּעֶרֶב הַפֶּסַח שְׁלֹשָׁנָה הָרְבִיעִית, שְׁנֵאֲמַר

ט אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה. זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ: וַיִּתְּנוּ
לָנוּ אֶת הָאָרֶץ. כְּמִשְׁמְעוֹ: יוֹהֲנָנָתָנוּ. מְגִיד
שְׁנוּטְלוֹ אַחֵר הַנִּחַת הַכֹּהֵן וְאַחֲזוּ בִידוֹ
כְּשֶׁהוּא קוֹרָא. וְחֹזֵר וּמְנִיף: יא וְשִׂמְחַת בְּכָל
הַטּוֹב. מִכָּאֵן אֲמָרוּ אֵין קוֹרִין מִקְרָא בְּבִכּוּרִים
אֵלָא בְּזָמַן שְׁמִיחָה, מַעֲצֵרֶת וְעַד הַחֵג,
שְׂאֵדָם מְלַקֵּט תְּבוּאָתוֹ וּפִירוֹתָיו וַיִּינוּ וְשָׂמְנוּ.
אֲבָל מִהַחֵג וְאַלְף, מְבִיא וְאִינוּ קוֹרָא:

שְׁמוֹ הַמּוֹר (י) וְהִנַּחְתּוּ. הַמְנַחַג לִזְקוֹף הַה"א.

תפסיר רס"ג

תעשיר גמיע עשור ג' לתך.
 ודאלך פי אלסנה אלתיאלתי
 סנה' כמאל אלעשור. ודפעת
 דאלך לאלוי. ואלגריב
 ואליתים ואלארמלה. פאכלו
 מנה פי מחאלך ושבעו: יג) פקל
 בין ידי אללה רבך. קד אנפית
 אללאקדאס מן ביתי. וקד

**בשנה השלישית שנת
 המעשר ונתתה ללוי לגר
 ליתום ולא למנה ואכלו
 בשעריך ושבעו: ארי תשיצי.
 לעשרא. ית כל מעשר עללתך. בשתא
 תליתיתא שנת מעשרא. ותתין ללויאה.
 לגיורא ליתמא ולארמלתא. ויכלון**

**בקרוד וישבעו: דג ואמרת לפני יהוה אלהיך
 בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר
 ליתום ולא למנה בכל מצותך אשר צויתני**

— רס"י —

מעשרות אלא אחד, ואיזה, זה מעשר ראשון.
 ותחת מעשר שני תן מעשר עני שנאמר כאן
 ונתת ללוי. את אשר לו, הרי מעשר
 ראשון. לגר ליתום ולא למנה. זה מעשר
 עני: ואכלו בשעריך ושבעו. תן להם כדי
 שבען מכאן אמרו אין פוחתין לעני בגורן
 פחות מחצי קב חטים וכו': יג ואמרת לפני
 ה' אלהיך. התודה שנתת מעשרותיך:
 בערתי הקדש מן הבית. זה מעשר שני
 ונטע רבעי, ולמדך שאם שיהיה מעשרותיו
 שלשתי שנים ולא העלים לירושלים, שצריך
 להעלותם עכשיו: וגם נתתיו ללוי. זה
 מעשר ראשון. וגם, לרבות תרומה ובכורים:
 ולגר ליתום ולא למנה. זה מעשר עני:
 בכל מצותך. נתתם כסדרן ולא הקדמתי
 תרומה לבכורים, ולא מעשר לתרומה ולא
 שני לראשון, שהתרומה קרויה ראשית,
 שהיא ראשונה משנעשה דגן, ובתיב מלאכתך
 ודמערך לא תאחר (שמות כב, כח) לא תשנה

(דברים יד, כח) מקצה שלש שנים תוציא וגו'.
 נאמר כאן מקץ, ונאמר להלן (סס נח, י)
 מקץ שבע שנים, לענן הקהל מה להלן
 רגל אף כאן רגל, אי מה להלן חג הסוכות
 אף כאן חג הסוכות, תלמוד לומר כי
 תכלה לעשר, מעשרות שלשנה השלישית
 רגל שהמעשרות כלין בו, וזהו פסח,
 שהרבה אילנות יש שנלקטין אחר הסוכות,
 נמצאו מעשרות שלשלישית כלין
 בפסח שלרביעית, וכל מי ששיקה
 מעשרותיו הצריכו הכתוב לבערו מן הבית:
 שנת המעשר. שנה שאין נוהג בה אלא
 מעשר אחד משני מעשרות שנהגו בשתי
 שנים שלפניה, ששנה ראשונה שלשמה
 נוהג בה מעשר ראשון, כמו שנאמר
 (זמזכר יח, כו) כי תקחו מאת בני ישראל את
 המעשר, ומעשר שני, שנאמר (דברים יד, כג)
 ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירשך
 ויצהרך, הרי שני מעשרות, ובא ולמדך כאן
 בשנה השלישית שאין נוהג מאותן שני

תפסיר רס"ג

לֹא-עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא

שָׁכַחְתִּי: וְתִימָר. קִדְּם יי אֱלֹהֶךָ

פִּלִּיתִי קוֹדֶשׁ מַעֲשֵׂא מִן בֵּיתֶא. וְאִף
יְהִיבִתִּיה לְלִיזָאָה וּלְגִיזָרָא לִיתְמָא
וּלְאַרְמִלְתָּא. כְּכֹל תַּפְקִידְתְּךָ דְּפִקִּידְתָּנִי.
לֹא עֲבַרִית מִפְּקוּדֶךָ וְלֹא אֶתְנִשִּׁיתִי:

לֹא-אֲכַלְתִּי בָאֲנִי מִמֶּנּוּ

וְלֹא-בַעֲרָתִי מִמֶּנּוּ בְּטָמָא

וְלֹא-נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמַת

שְׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵי

עֲשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי: לֹא אֲכַלִּית בְּאֲבֵלֵי מְנִיָּה. וְלֹא

חִלְפִית מְנִיָּה בְּמִסָּאב. וְלֹא יְהִיבִית מְנִיָּה לְמִית. קְבִילִית. לְמִימָרָא דִּי

אֱלֹהֵי. עֲבַדִּית. כְּכֹל דְּפִקִּידְתָּנִי: טו

הַשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קֹדֶשְׁךָ

מִן-הַשָּׁמַיִם וּבִרְךָ אֶת-עַמְּךָ אֶת-יִשְׂרָאֵל וְאֶת

הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ

— רס"י —

לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל דְּרָךְ אֲכִילַת שְׁעָרֶיךָ הָאֲמֹר
בְּמָקוֹם אַחֵר: וְלֹא נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמַת.
לְעֲשׂוֹת לֹא אָרוֹן וְתַכְרִיכִין: שְׁמַעְתִּי בְּקוֹל
ה' אֱלֹהֵי. הִבִּיאֹתִיו לְבֵית הַבְּחִירָה: עֲשִׂיתִי
כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי. שְׁמַחְתִּי וְשְׂמִיחָתִי בּוֹ:
טו הַשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קֹדֶשְׁךָ. עֲשִׂינוּ מַה
שֶׁנִּזְרָתָ עֲלֵינוּ, עֲשֵׂה אֵתהּ מַה שֶׁעָלֶיךָ
לְעֲשׂוֹת, שְׁאֲמַרְתָּ (ויקרא כו, ג) אִם בְּחֻקֵּי
תִּלְכּוּ וְנָתַתִּי גְשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם: אֲשֶׁר נָתַתָּה
לָנוּ כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם. לָתֵת לָנוּ

אֶת הַסֵּדֶר: לֹא עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ. לֹא
הִפְרַשְׁתִּי מִמֶּנּוּ עַל שְׂאֵינִי מִינִי וּמִן הַחֹדֶשׁ עַל
הַיָּשׁוּ: וְלֹא שָׁכַחְתִּי. מִלְּבַרְךָ עַל הַפְּרָשַׁת
מַעֲשֵׂרוֹת: יד לֹא אֲכַלְתִּי בָאֲנִי מִמֶּנּוּ. מִכָּאֵן
שֶׁאֲסוּר לְאוֹנָן: וְלֹא בַעֲרָתִי מִמֶּנּוּ בְּטָמָא.
בֵּין שְׂאֵנִי טָמֵא וְהוּא טָהוֹר, בֵּין שְׂאֵנִי טָהוֹר
וְהוּא טָמֵא. וְהִיכֵן הִזְהָר עַל כָּךְ (לעיל יב, יז) לֹא
תוּכַל לֶאֱכֹל בְּשַׁעְרֶיךָ. זוֹ אֲכִילַת טָמְאָה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר בַּפְּסוּלִי הַמְּקֻדָּשִׁים (לעיל טו, כג)
בְּשַׁעְרֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר וְגו', אֲבָל זֶה,

תפסיר דס"ג

כְּמֵא קִסְמֵת לְאַבְיָנָא. אֵן תִּכּוּן
אֶרְצָא תַּפְיץ' לִבְנָא וְעֶסְלָא:
(טז) וְאַעֲלֵם בְּאֵן אֱלִלָּה רַבָּד.
וְאַמְרָךְ הִדְיָ אֱלִיּוֹם. בְּאֵן
תַּצְנַע הִדְיָ אֱלִדְסוּם
וְאַלְאַחְכָּאם. פְּאַחְפָּצְיָה
וְאַעֲמֹל בְּהָא. בְּכָל קִלְבָּד וְנַפְסָד:
(יז) וְאַנֶּת כְּמֵא וּמֵרֵת אֱלִלָּה
רַבָּד. אֵן יְכוּן לֶד אֱלֵאֲהָא וְאֵן
תִּסְיֹר פִּי טְרָקָה. וְתַחֲפִץ' רְסוּמָה
וּצִיָּאֲהָ. וְאַחְכָּאמָה וְתַקְבֵּל
אִמְרָה: (יח) כְּפִדְיָד וּמֵרֵד

לֹא־אֲבֹתֵינוּ אֶרֶץ זֵבֶת חֶלֶב

וּדְבַשׁ: אֶסְתִּי מִמְּדוֹר קוֹדֶשֶׁךָ מִן
שָׁמַיָא. וּבִרְיֵךְ יֵת עִמָּךְ יֵת יִשְׂרָאֵל. וְיֵת
אֲרָעָא. דִּיהִבַּת לָנָא. כְּמָא דְקִימְתָא
לְאַבְהֵתָנָא. אֲרָע. עֲבָדָא חֵלֵב וּדְבַשׁ: ס

היום טז (שלישי) כספרי תשס"ז

הִזָּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִצִּוְךָ
לַעֲשׂוֹת אֶת-הַחֲקִים הָאֵלֶּה
וְאֶת-הַמִּשְׁפָּטִים וְשִׁמְרָתָם

וְעָשִׂיתָ אוֹתָם בְּכָל־לִבְבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ: יוֹמָא דִּין.
 יי אלהך. מִפְקֶדֶד לְמַעַבְד. ית קִימִיָּא הָאֱלִין וַיֵּת דִּינִיָּא. וְתִטֵּר וְתַעֲבִיד
 ית־הוֹן. בְּכָל לִבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ: יי אֶת־יְהוָה הָאֵמֶרֶת הַיּוֹם
 לְהִיּוֹת לְךָ לֵאלֹהִים וּלְלַכֵּת בְּדַרְכָיו וּלְשֹׁמֵר
 חֻקָיו וּמִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וּלְשִׁמְעַ בְּקֻלוֹ: ית יי
 חֲטַבְתָּ יוֹמָא דִּין. לְמַהוּי לְךָ לֵאלֹהִי וּלְמַהֲךָ בְּאוֹרְחֵךָ דְּתַקְנֵךָ
 קְדָמוּהִי. וּלְמַטֵּר קִימוּהִי וּפְקוּדוּהִי. וְדִינוּהִי וּלְקַבְּלָא לְמִימְרֵיהִי:
 וַיְהִי הָאֵמֶרֶךְ הַיּוֹם לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סִגְלָה

●—————רש"י—————●

מוֹכִיחַ בַּמִּקְרָא. וְלִי נִרְאָה שֶׁהוּא לְשׁוֹן
הַפֶּרֶשָׁה וְהַבְדָּלָה. הַבְדָּלְתִּי לָךְ מֵאֱלֹהֵי הַנֶּכֶד
לְהִיּוֹת לָךְ לֵאלֹהִים, וְהוּא הַפְּרִישׁ אֵלָיו
מֵעַמִּי הָאֶרֶץ לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סֶגְלָה. וּמִצֵּאתִי
לָהֶם עֵד, וְהוּא לְשׁוֹן תַּפְאֲרָתוֹ, כְּמוֹ (תְּכִלִּים י"ד)
יִתְאַמְרוּ כָּל פּוֹעֲלֵי אוֹר:

וְקִנְיַת אֶרֶץ וְבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ׃ טז הַיּוֹם הַזֶּה
 ה' אֱלֹהֶיךָ מִצִּיּוֹן׃ בְּכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ
 חֲדָשִׁים, בָּאֱלוֹ בּוּ בַיּוֹם נִצְטוּיֶת עֲלֵיהֶם׃
 וְשִׁמְרַתָּ וְעָשִׂיתָ אוֹתָם׃ בַּת קוֹל מִבְּרַכְתּוֹ
 הַבָּאֵת בְּכוֹרִים הַיּוֹם, תִּשְׁנָה לִשְׁנָה הַבָּאָה׃
 יז הָאִמְרָת׃ וְהָאִמְרָךְ (פסוק יח) אֵין לָהֶם עַד

בִּירְדֵּן וְאַחַר כֵּן תּוֹצִיא מִשָּׁם אַחֲרוֹת וְתִבְנֶה
מִהֶן מִזְבֵּחַ בְּהַר עֵיבֵל. וְנִמְצְאתָ אֵתָּה אוֹמֵר,
שְׁלֹשָׁה מִיָּנִי אֲבָנִים הֵיוּ, שְׁנַיִם עָשָׂר בִּירְדֵּן,
וְכִנְגֻדֵּן בְּגִלְגָּל, וְכִנְגֻדֵּן בְּהַר עֵיבֵל, כְּדֹאִיתָא
בַּמִּסְכַּת סוּטָה (ל"ו):

תפסיר דס"ג

מעטיד. אנצב לך חגארה
 עצימה. וביצי'הא באספיד'אג:
 ג) ואכתב עליהא. גמיע עיון
 הד'ה אלתורייה בעד עבודך.
 לפי תפתח אלבלד. אלד'י אללה
 רבד מעטיד. בלד יפי' ל'נא
 ועסלא. כמא ועדך אללה
 אלאה אבאנד: ד) פמן אוול
 מא תעברון אלארדן. תנצבו
 הד'ה אלחגארה. אלד'י
 אמרתכם בהא אליום פי גבל
 עיבל. וביצי'הא באספיד'אג:
 ה) ואבן ת'ם מד'פתא ללה
 רבד. מד'בח מן חגארה.
 לא תחדך עליהא חדידא:

**אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וְשִׁדָּת אַתֶּם
 בְּשִׁיד׃** וַיְהִי בַּיּוֹמָא דְּתַעֲבֹרוֹן יֵת
 יִרְדְּנָא. לְאַרְעָא. דִּי אֱלֹהֶךָ יְהִיב לָךְ.
 וּתְקִים לָךְ אֲבָנִין רַבְּרָבָן. וּתְסוּד יִתְהוֹן
 בְּסִידָא: **וְכָתַבְתָּ עָלֶיהֶן
 אֶת־כָּל־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה
 הַזֹּאת בְּעֶבְרֶךָ לְמַעַן אֲשֶׁר
 תָּבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
 אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ אֶרֶץ זָבַת
 חֶלֶב וְדָבָשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
 יְהוָה אֱלֹהֵי־אֲבֹתֶיךָ לָךְ:**

ותכתוב עליהון. ית כל פתגמי. אוריתא הדא במעברך. בדיל דתיעול
 לארעא. די אלהך יהיב לך. ארע עבדא חלב ודבש. כמא דמליל. יי
 אלהא דאבהתך לך: ד) והיה בעברכם את-הירדן
 תקימו את-האבנים האלה אשר אנכי מצוה
 אתכם היום בהר עיבל וּשְׁדָת אֹתָם בְּשִׁיד׃
 ויהי במעברכון ית ירדנא. תקימון ית אבניא האלין. דאנא מפקיד
 יתכון. יומא דין בטורא דעיבל. ותסוד יתהון בְּסִידָא:
 ה) ובנית שם מזבח ליהוה אלהיך מזבח
 אבנים לא-תניף עליהם ברזל: ותבני תמן מדבחא.
 קדם יי אלהך. מדבח אבנין. לא תרים עליהון ברזלא:

שמן דמור (א) אשר-יהוה אלהיך. א. האלף של אשר, געי בכל התיגאן.

תפסיר רס"ג

(ו) ולתכון מע ד'אלך חגארה
צחיתה. וקרב עליה צואעדא
ללה רבד: (ז) ואד'בח ד'באיה
סלאמה וכלהא הנאך. ואפרח
בין ידי אללה רבד: (ח) וקד
כתבת עלי' אלחגארה. גמיע
עיון הד'ה אלתורייה שרחא
גלידא: (ט) ת'ם כלם מוסי'
ואלאימה ואלליואניין. אל
אסראיל. קאילין ארפן ואסמע
יא אל אסראיל פאנד' יומך
הדיא קד' צרת שעבא. ללה
רבד: (י) פאקבל קולה. ואעמל
וצאיאה ורסומה. אלד'י אמרך

וּבְנִים שְׁלֹמֹת תִּבְנֶה
אֶת־מִזְבֵּחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְהָעֲלִיתָ עָלָיו עֹלֹת לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ: אַבְנֵי שְׁלֵמָן תִּבְנֶי. יֵת
מִדְּבַחַּא דִּי אֱלֹהֶךָ. וְתַסִּיק עָלוּהִי עֲלוֹךְ.
קָדָם יי אֱלֹהֶךָ: וְזִבְחַת שְׁלָמִים
וְאֹכֵלֹת שֵׁם וְשִׁמְחַת לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְתַכּוּס נִכְסֵת קוֹדֶשֶׁן
וְתִיכּוּל תַּמָּן. וְתַחֲדֵי קָדָם יי אֱלֹהֶךָ:
וְכָתַבְתָּ עַל־הָאֲבָנִים אֶת־

כָּל־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּאֵר הַיֵּטֵב: וְתִכְתּוֹב עַל

בספרי
תמון

אַבְנֵיָא. יֵת כָּל פְּתָגְמֵי אוֹרִיתָא הָדָא פְּרִישׁ יָאוֹת: ס
וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְהַכֹּהֲנִים הָלוֹם אֶל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִסְכַּת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה
נִהְיִיתָ לְעָם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ: וּמִלִּיל מֹשֶׁה וְכַהֲנֵי לְיוֹאֵי.
עַם כָּל יִשְׂרָאֵל לְמִימַר. אֲצִית וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל. יוֹמָא הַדִּין הוּיָתָא לְעָם.
קָדָם יי אֱלֹהֶךָ: וּשְׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וַעֲשִׂיתָ
אֶת־ (כ' מַצּוֹתוֹ) מִצְוֹתָיו וְאֶת־חֻקָּיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי

— רש"י —

ח באר היטב. בשבעים לשון: ט הסכת. כתרוממו: היום הזה נהיית לעם. בכל יום יהיו
בעיניך כאלו היום באת עמו בבית:

וזלק הדקדוק: ט הסכת ושמע. אין כאן פסיק בכל התיגאן:

תפסיר רס"ג

בְּהָא אֱלֹיִם: יא) ת'ם אָמַר
מוֹסִי קוֹמָה. פִּי דֹאֲלֵךְ אֱלֹיִם
קִאִילֵא: יב) הוֹלֵאִי יְקוֹמֹן
לְיִבְאָרְכּוּ אֱלֵאֲמָה עֲנֵד גָּבֵל
גְּרִיזִים. בְּעֵד עֲבוּרְכֶם אֱלֵאֲרֵדִין.
אַל שְׁמַעוֹן וְלֹוי וִיהוּדָה.
וּיששכר וְיוֹסֵף וּבְנֵימִין:
יג) וְהוֹלֵאִי יְקוֹמֹן עָלַי אֱלֵלְעֵנָה
עָלַי גָּבֵל עֵיבֵל. אֵל רֵאוּבֵן וְגֵד
וְאִשֶּׁר. וְזִבּוּלֹן דִּין וְנַפְתָּלִי:
יד) פִּיבְתָדוּ אֱלֵלְיוֹאֲנִין. וְיִקְוֹלוּן

מִצִּוַּת הַיּוֹם: וּתְקַבִּיל. לְמִימְרָא דִּי
אַלְהָךְ. וְתַעֲבִיד יֵת פְּקוּדוֹהִי וְיֵת קִימוּהִי.

דִּיאָנָא מְפָקִיד לָךְ יוֹמָא דִּין: ס (חַעֲיִשִּׁי)

וַיַּעַז מֹשֶׁה אֶת-הָעָם בַּיּוֹם

הַהוּא לֵאמֹר: וּפָקִיד מֹשֶׁה יֵת

עֲמָא. בַּיּוֹמָא הַהוּא לְמִימַר: יב) אֵלֶּה

יַעֲמְדוּ לְבָרַךְ אֶת-הָעָם עַל-

הָרְ גְּרִיזִים בְּעֲבָרְכֶם אֶת-

הַיַּרְדֵּן שְׁמַעוֹן וְלֹוי וִיהוּדָה וְיִשָּׁשכָר וְיוֹסֵף

וּבְנֵימִין: אֵלֶיךָ. יְקוֹמֹן. לְבָרְכָא יֵת עֲמָא עַל טוֹרָא דְגְרִיזִין.

בְּמַעֲבְרִכֹן יֵת יַרְדֵּנָא. שְׁמַעוֹן וְלֹוי וִיהוּדָה וְיִשָּׁשכָר וְיוֹסֵף וּבְנֵימִין:

יב) וְאֵלֶּה יַעֲמְדוּ עַל-הַקָּלָלָה בְּהָר עֵיבֵל רֵאוּבֵן

גֵּד וְאִשֶּׁר וְזִבּוּלֹן דִּין וְנַפְתָּלִי: וְאֵלֶיךָ. יְקוֹמֹן עַל לְוִטִּיא

בְּטוֹרָא דְעֵיבֵל. רֵאוּבֵן גֵּד וְאִשֶּׁר וְזִבּוּלֹן דִּין וְנַפְתָּלִי: יד) וְעֲנֹו

הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל-כָּל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רֶם:

• רס"י •

אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסְכָּה וּגוֹי וְאֵלֹוּ וְאֵלֹוּ
עוֹנֵין אִמֵּן. הָזָרוּ וְהִפְכוּ פְּנֵיהֶם כָּלפִּי הָר עֵיבֵל
וּפְתָחוּ בְּקָלָלָה וְאוֹמְרִים. (פסוק טו) אָרוּר
הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּגוֹי, וְכֵן כָּלֶם עַד
(פסוק כו) אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יִקְיָם:

יב) לְבָרַךְ אֶת הָעָם. בְּדִיאָתָא בְּמִסְכָּת סוּטָה
(לכ, 6) שְׁשֶׁה שְׂבָטִים עָלוּ לְרֵאשׁ הָר גְּרִיזִים,
וְשֶׁשֶׁה לְרֵאשׁ הָר עֵיבֵל, וְהַפְּהִינִים וְהַלְוִיִּם
וְהָאָרוֹן לְמִטָּה בְּאִמְצָע. הִפְכוּ לְוִיִּם פְּנֵיהֶם
כָּלפִּי הָר גְּרִיזִים וּפְתָחוּ בְּבָרְכָה בְּרוּךְ הָאִישׁ

זֶלֶק הַדְּקָדוּק: יב) וְיִשָּׁשכָר וְיוֹסֵף וּבְנֵימִין. תִּיבַת וּיששכר בַּטְפָּחָא לֹא בַמֶּאֲרָכָה בְּכָל סַפְרֵי תִימָן
וּבַדְּפוּסִים:

שְׁמֹן הַמִּזְבֵּחַ (יז) קוֹל רֶם. הַמְנַהֵג לַהֲפִיד בִּינֵיהֶם.

תפסיר רס"ג

לְגִמִּיעַ אֶל אֶסְרָאֵל בְּצוֹת עֲאֵל:
 טו) מַלְעוֹן רָגֵל. יִצְנַע פִּסְלָא אוֹ
 מִסְבּוּכָא מִמָּא יִכְרְהֵהּ אֱלֹהִהּ.
 אוֹ יִתְכַדֵּהּ מִן צִנְעָה צֹאנֶע
 וַיִּצְיִרְהָּ פִי סִתֵּר. פִּיגִיבָהֶם גְּמִיעַ
 אֱלֹקִים. וַיִּקְוִלּוֹן אָמִין:
 טז) וּמַלְעוֹן מִסְתַּכֵּף בְּאִפִּיהּ
 וְאִמּוֹה. וַיִּקְוִל גְּמִיעַ אֱלֹקִים אָמִין:
 יז) וּמַלְעוֹן מִן יִזְיִג' תַּכִּים
 צִאחֻבָּהּ. וַיִּקְוִל גְּמִיעַ אֱלֹקִים
 אָמִין: יח) וּמַלְעוֹן מִצֵּל גִּאֲהֵל
 פִּי אֶלְטֵרִיק. וַיִּקְוִל גְּמִיעַ אֱלֹקִים
 אָמִין: יט) וּמַלְעוֹן מִן יִמְיִיל. חֶכֶם
 גְּרִיב אוֹ יִתִּים אוֹ אֶרְמִלָּהּ.
 וַיִּקְוִל גְּמִיעַ אֱלֹקִים אָמִין:
 כ) וּמַלְעוֹן מִן יִצְאָגַע זִוְגָהּ

וַיִּתִּיבוּן לִיּוֹאִי. וַיִּימְרוּן. לְכָל אָנָּשׁ יִשְׂרָאֵל
 קֹל רֹם: **ס טו** אָרוֹר הָאִישׁ
 אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסְכָּה
 תּוֹעֵבֶת יִהְיֶה מַעֲשֶׂה יָדָיו
 חֲרָשׁ וְשֵׁם בִּסְתֵּר וְעָנּוּ
 כָּל-הָעָם וַאֲמָרוּ אָמֵן: לִיט
 גּוֹבְרָא. דִּיעֲבִיד צִילָם וּמִתְכָּא מְרַחֵק קֶדֶם
 יי. עוֹבֵד. יָדָיו אוֹמְנָא וְיִשׁוּי בִּסְתֵּרֵא.
 וַיִּתִּיבוּן כָּל עַמָּא. וַיִּימְרוּן אָמֵן: **ס**
טז אָרוֹר מִקְלָה אָבִיו וְאִמּוֹ
 וַאֲמָר כָּל-הָעָם אָמֵן: לִיט.
 דִּיקְלִי אָבִיהִי וְאִמִּיהִי. וַיִּימָר כָּל עַמָּא

אָמֵן: **ס דז** אָרוֹר מַסִּיג גְּבוּל רַעְהוּ וַאֲמָר כָּל-הָעָם
 אָמֵן: לִיט. דִּישְׁנֵי תַחֲוּמָא דְחִבְרִיָּה. וַיִּימָר כָּל עַמָּא אָמֵן: **ס**
דח אָרוֹר מִשְׁגָּה עוֹר בַּדֶּרֶךְ וַאֲמָר כָּל-הָעָם
 אָמֵן: לִיט. דִּישְׁטַעֵי עוֹרָא בְּאוֹרְחָא. וַיִּימָר כָּל עַמָּא אָמֵן: **ס**
דט אָרוֹר מַטָּה מִשְׁפָּט גֵּר-יְתוֹם וְאֶלְמָנָה וַאֲמָר
 כָּל-הָעָם אָמֵן: לִיט. דִּישְׁטַעֵי. דִּין גֵּיּוֹר יִיתֵם וְאֶרְמִלָּא. וַיִּימָר כָּל
 עַמָּא אָמֵן: **כ** אָרוֹר שֹׁכֵב עִם אִשְׁתִּי אָבִיו כִּי גִלָּה

— רש"י —

טו מִקְלָה אָבִיו. מִזְלִזֵּל, לְשׁוֹן (לעיל כ"ה) וְנִקְלָה אֲחִיקָה: י מַסִּיג גְּבוּל. מִחֲזִירוֹ לְאַחֲרֵיוּ וְגוֹנֵב
 אֶת הַקֶּרֶקַע, לְשׁוֹן (ישעיה נט) וְהִסֵּג אַחֲרָיו: יח מִשְׁגָּה עוֹר. הַסּוּמָא בַּדֶּרֶךְ וּמִשְׁיָאוֹ עֲצָה רַעְהוּ:

תפסיר דס"ג

אָבִיָּה. לְמֵא כֶּשֶׁף כֶּנֶף אָבִיָּה.
וַיִּקּוֹל גְּמִיעַ אֱלֹקִים אָמִין:
כא) וּמִלְעוֹן מִן יִצְאָגַע שִׁיֵּא
מִן אֱלֹהֵי־אִים. וַיִּקּוֹל גְּמִיעַ
אֱלֹקִים אָמִין: כב) וּמִלְעוֹן מִן
יִצְאָגַע אֲכִיָּתָה. אֲבִנָּה אָבִיָּה
אוּ אֲבִנָּה אָמִיָּה. וַיִּקּוֹל גְּמִיעַ
אֱלֹקִים אָמִין: כג) וּמִלְעוֹן מִן
יִצְאָגַע חֲמַתָּה. וַיִּקּוֹל גְּמִיעַ
אֱלֹקִים אָמִין: כד) וּמִלְעוֹן מִן
יִסְעִי בְּצִאחֲבָה סָדָא. וַיִּקּוֹל
גְּמִיעַ אֱלֹקִים אָמִין: כה) וּמִלְעוֹן
מִן יִאכְדִּי רְשׁוּהָ. לִיקָתֵּל נֶפֶסָא
זְכִיָּא. וַיִּקּוֹל גְּמִיעַ אֱלֹקִים אָמִין:

**כֶּנֶף אָבִיו וְאָמַר כָּל־הָעַם
אָמֵן:** לִיט. דִּישְׁכּוּב עִם אֶתֶת אָבִיוָּהִי.
אָרִי גְלִי כִנְפָא דְאָבִיוָּהִי. וַיִּמַּר כָּל עָמָא
אָמֵן: **ס בא אָרוֹר שֹׁכֵב עִם
כָּל־בְּהֵמָה וְאָמַר כָּל־הָעַם
אָמֵן:** לִיט. דִּישְׁכּוּב עִם כָּל בְּעִירָא.
וַיִּמַּר כָּל עָמָא אָמֵן: **ס בב אָרוֹר
שֹׁכֵב עִם־אֶחָתוֹ בֵּת־אָבִיו
אוּ בֵּת־אִמּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעַם
אָמֵן:** לִיט. דִּישְׁכּוּב עִם אֶחָתִיָּה. בֵּת

אָבִיוָּהִי אוּ בֵּת אִמִּיָּה. וַיִּמַּר כָּל עָמָא אָמֵן: **ס בג אָרוֹר שֹׁכֵב
עִם־חֲתָנָתוֹ וְאָמַר כָּל־הָעַם אָמֵן:** לִיט. דִּישְׁכּוּב עִם
חֲמַתִּיָּה. וַיִּמַּר כָּל עָמָא אָמֵן: **ס בד אָרוֹר מִכָּה רֵעֵהוּ
בִּסְתֵּר וְאָמַר כָּל־הָעַם אָמֵן:** לִיט. דִּימַחִי חֲבֵרִיָּה
בִּסְתֵּרָא. וַיִּמַּר כָּל עָמָא אָמֵן: **ס בה אָרוֹר לִקְחַ שְׁחָד
לְהַכּוֹת נֶפֶשׁ דָּם נָקִי וְאָמַר כָּל־הָעַם אָמֵן:** לִיט
דִּיקְבִּיל שׁוּחָדָא. לְמַקְטֵל נֶפֶשׁ דָּם זָפֵאִי. וַיִּמַּר כָּל עָמָא אָמֵן: **ס**

— רש"י —

כז מִכָּה רֵעֵהוּ בִּסְתֵּר. עַל לְשׁוֹן הָרַע הוּא שְׂבָטִים. וּכְנָגָד שְׂמֵעוֹן לֹא כָתַב אָרוֹר, לְפִי
אוֹמֵר. רֵאִיתִי בִּיסּוּדוֹ שְׁלֹרְבֵי מִשָּׁה הַדְרָשָׁן, שְׁלֹא הָיָה בְּלָבוֹ לְבָרְכוֹ לְפָנֵי מוֹתוֹ כְּשֶׁבִּרְךְ
אֶחָד עֶשֶׂר אַרְוִירִים יֵשׁ כָּאֵן, כְּנָגָד אֶחָד עֶשֶׂר שְׁאֵר הַשְּׂבָטִים, לְכַן לֹא רָצָה לְקַלְלוֹ:

זוֹלָק הַדְּקָדוֹק: כה אָרוֹר לִקְחַ שְׁחָד. לְחֹד בְּטַעַם פֶּשֶׁטָא וְסִי אָרוֹר פּוֹשֵׁט יָדוֹ לִיקְחַ
שׁוּחָד (מִהַר"ב):

תפסיר רס"ג

כו) ומלעון מן לם ית'בת. כלאם תד'ה אלתורייה ליעמל בהא. ויקול גמיע אלקום אמין: כח א) ואעלם אנך אן סמעת ואטעת אמר אללה רבך. לתחפץ' ותעמל גמיע וצאנאה. אלתי אנא אמרך בהא אליום. געלך אללה רבך עאלויא. עלי סאיר אמם אלארץ: ב) חלת בך גמיע תד'ה אלברכאת ואדרכתך. אד' סמעת אמר אללה רבך: ג) וצרת מבארפא פי אלחצר. ומבארפא פי אלבר: ד) ומבארפא ת'מר

כֹּר אֲרוֹר אֲשֶׁר לֹא יָקִים
אֶת־דְּבָרִי הַתּוֹרָה־הַזֹּאת
לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר כֹּל־
הָעָם אָמֵן: לִיט. דִּלֹּא יָקִים. ית
פִּתְגָמִי אוֹרִיתָא הָדָא לְמַעַבְד יתְהוֹן.
וַיִּמַּר כֹּל עָמָא אָמֵן: פ כח א וְהָיָה
אִם־שָׁמָּע תִּשְׁמַע בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֹר
לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו
אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצִוֶּה הַיּוֹם
וְנִתְּנָךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עָלֶיךָ עַל כָּל־גּוֹי הָאָרֶץ:
וַיְהִי. אִם קִבְּלָא תִקְבִּיל לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהֶךָ. לְמַטְר לְמַעַבְד ית כֹּל
פְּקוּדוֹהִי. דְּאָנָּא מִפְּקִיד לְךָ יוֹמָא דִּין. וַיִּתְּנֶךָ. יי אֱלֹהֶךָ עֲלָאִי. עַל כָּל
עַמְמֵי אַרְעָא: ב וּבָאוּ עֲלֶיךָ כָּל־הַבְּרָכוֹת
הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגְךָ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:
וַיִּיתֶן עֲלֶךָ. כֹּל בְּרָכְתָּא הָאֵלִין וַיִּדְבְּקוּנְךָ. אַרִי תִקְבִּיל. לְמִימְרָא דִּי
אֱלֹהֶךָ: ג בְּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבְרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה:
בְּרִיךְ אַתָּה בְּקֶרְתְּךָ וּבְרִיךְ אַתָּה בְּחַקְלָךָ: ד בְּרוּךְ פְּרִי־בִטְנְךָ
וּפְרִי אֲדָמָתְךָ וּפְרִי בְהֶמְתְּךָ שֹׁגֵר אֲלֶפֶיךָ

— רס"י —

כו אֲשֶׁר לֹא יָקִים. כאן כלל את כל התורה משגרת ממועידה: ועשתרות צאנך. כלה וקבלוה עליהם באלה ובשבועה: בתרגומו. ורבותינו אמרו למה נקרא שמם כח ד שגר אלפיד. ולדות בקרך שהבהמה עשתרות. שמעשירות את בעליהן ומחזיקות

תפסיר דס"ג

גסמך. ות'מר ריאצ'ד ות'מר
בהאימך. נתאג בקרד וגפראת
ג'נמך: (ה) ומבארפא מא פי
בנאיגך ומשאנרד (נ"א:
ומעאגנך: (ו) וצרת מבארפא
פי דכ'ולך. ומבארפא פי
כ'רוגך: (ז) וגעל אללה אעדאנך
אלמקאומין לך. מצדומין בין
ידיך. פי טריק ואחדה זכ'רגון
אליך. ופי סבע טרק ז'הרבון מן
בין ידיך: (ח) ויאמר אללה לך
בברכתה. פי אהראנך. ופי
גמיע ממד ירך. ויבארך לך. פי
אלבלד. אלדי אללה רבך
מעטיך: (ט) וינצבך אללה לה
שעבא מקדסא. כמא ועדך.

ועשיתך עאנך: בריך ולדא
דמעך. ואבא דארעך ולדא דבעירך:
בקרי תורך ועדרי ענך: ה ברוך
טנאך ומשארתך: בריך סלך
ואצותך: ו ברוך אתה בבאך
וברוך אתה בצאתך: בריך
את במיעלך. וברוך את במפקך: (ששי)
ייתן יהוה את-איביך
הקמים עליך נגפים לפניך
בדרך אחד יצאו אליך
ובשבעה דרכים ינוסו
לפניך:

ייתן יי ית בעלי דבכך דקימין עלך. תבירין קדמך.
באורחא חדא יפקון לותך. ובשבע אורחן יערקון מן קדמך: ה יצו
יהוה אתך את-הברכה באסמך ובכל משלח
ידך וברכך בארץ אשר-יהוה אלהיך נתן לך:
יפקיד יי לך ית ברכן. באוצרך. ובכל אושטות ירך. ויברכנך. בארעא.
דיי אלהך יהיב לך: ט יקימך יהוה לו לעם קדוש

— רש"י —

אותם בעשיתך הללו שהן סלעים חזקים: אתה בבאך וברוך אתה בצאתך. שתהא
כברוך טנאך. פירותיך. דבר אחר טנאך
דבר לח שאתה מסגן בסלים: ומשארתך.
דבר יבש שנשאר בכלי ואינו זב: וברוך

תפסיר רס"ג

אד' תחפץ' וצאנא. ותסיר פי
טרקה: (י) פניצ'ר גמיע אמם
אלארץ. אן אסם אללה קוד
סמי עליך. ויכ'אפונך:
(יא) ויזידך אללה כירא. פי
ת'מר גסמך. ות'מר בהאימך
ות'מר ריאצ'ך. פי אלבלה.
אלדי קסם לאבאך אן יעטיך:
(יב) ויפתח אללה לך. כ'זאון
כירה מן אלסמא. וינזל מטר
בלדך פי וקתה. ויבארך לך פי
גמיע עמל ידך. חת' תקרץ'
אטמא כתיירה. ואנת פלא
תקתרץ': (ג) ויגעלך אללה
ראסא ולא דנבא. ותכון

בְּאִשֶּׁר נִשְׁבַּע לָךְ כִּי
תִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְהָלַכְתָּ בְּדַרְכָּיו:
יְקִימְנֶךָ יי קְדְמוֹהִי לְעַם קְדִישׁ. כְּמֵא
דְּקִים לָךְ. אֲרִי תִטֵּר. ית פְּקוּדֵיָא דִּי
אֱלֹהֶיךָ. וְתֵהֶךָ בְּאוֹרְחָן דְּתַקְנֵן קְדְמוֹהִי:
וְרֵאוּ כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי
שֵׁם יְהוָה נִקְרָא עָלֶיךָ
וְיֵרֹאוּ מִמֶּךָ: וְיַחְזִיזוּ כָּל עַמֵּמִי
אֶרְעָא. אֲרִי שְׂמֵא דִּי אֶתְקִרִי עָלֶיךָ.
וְיִדְחִלוּן מִנֶּךָ: וְהוֹתִירְךָ יְהוָה

לְטוֹבָה בְּפָרִי בְטֶנֶךָ וּבְפָרִי בְהִמָּתֶךָ וּבְפָרִי
אֲדָמָתְךָ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
לְאַבְתִּיךָ לָתֵת לָךְ: וְיִוְתֶרְנֶךָ יי לְטָבָא. בּוֹלְדָא דִּמְעָךְ.
וּבּוֹלְדָא דִּבְעִירְךָ וּבִבְאָבָא דְּאֶרְעָךְ. עַל אֶרְעָא. דְּקִים יי. לְאַבְהָתְךָ לְמַתָּן
לָךְ: ❀ שְׂמֵא דִּימֵן בְּסִפְרִי ❀ רב יִפְתַּח יְהוָה | לָךְ אֶת־אוֹצְרוֹ
הַטּוֹב אֶת־הַשָּׁמַיִם לָתֵת מִטֵּר־אֶרֶץ בְּעֵתוֹ
וּלְבָרְךָ אֶת כָּל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ וְהַלּוֹיֹת גּוֹיִם רַבִּים
וְאַתָּה לֹא תִלּוֹה: יִפְתַּח יי לָךְ. ית אוֹצְרֵיהָ טָבָא ית שְׂמֵיָא.
לְמַתָּן מִטֵּר אֶרֶץ בְּעֵדְנִיָּה. וּלְבָרְכָא. ית כָּל עוֹבְדֵי יָדְךָ. וְתוֹזִיף
לְעַמְּמִין סְגִיֵּאִין. וְאַתָּה לֹא תוֹיף: רב וְנִתְּנֶךָ יְהוָה לְרֹאשׁ
וְלֹא לְזָנָב וְהָיִיתָ רֶק לְמַעַלָּה וְלֹא תִהְיֶה

תפסיר רס"ג

עאליא מחצ'א. ולא תפון
מסתספלא. אד' תקבל וצאנא
אללה רבך. אלד' אנא אמרך
בהא אליום. לתחפצ'הא
ותעמל בהא: יד) ולא תזול. מן
גמיע אלמור אלד' אנא
אמרך בהא. אליום ימנה ולא
יסרה. פתתבע מעבודאת אכ'ר
פתעבדהא: טו) ואן לם תקבל
אמר אללה רבך. לתחפצ'
ותעמל גמיע וצאנאה ורסומה.
אלתי אמרך בהא אליום. חלת
בך. גמיע הד'ה אללענאת
ואדרכתך: טז) ופנת מלעונא פי
אלחצר. ומלעונא פי אלבר:
יז) ומלעונא מא פי בנאיגך
ומשאורך (נ"א: ומעאגך):

למטה בי-תשמע אל-
מצות | יהוה אלהיך אשר
אנכי מצוה היום לשמר
ולעשות: ויתגנך יי תקיף ולא חלש.
ותהי ברם לעילא. ולא תהי לתחתא.
ארי תקביל. לפקודיא דיי אלהך. דאנא
מפקיד לך. יומא דין למטר ולמעבד:
ולא תסור מכל-הדברים
אשר אנכי מצוה אתכם
היום ימין ושמאול ללכת
אחרי אלהים אחרים
לעבדם: ולא תסטון. מכל פתגמ'א

דאנא מפקיד יתכון. יומא דין לימינא ולשמאלא. למקד. בתר. טעות
עממ'א למפלחהון: פ טז) והיה אם-לא תשמע בקול
יהוה אלהיך לשמר לעשות את-כל מצותיו
וחקתיו אשר אנכי מצוה היום ובאו עליך
כל-הקללות האלה והשיגוך: ויהי. אם לא תקביל
למימרא דיי אלהך. למטר למעבד ית כל פקודיה וקימוהי. דאנא
מפקיד לך יומא דין. וייתון עלך. כל לוטיא האלין וידבקונך:
טז ארור אתה בעיר וארור אתה בשדה: ליט את
בקרתיא. וליט את בחקלא: זז ארור טנאך ומשארתיך:
ליט סלך ואצותך: זח ארור פרי-בטנך ופרי-אדמתך

תפסיר רס"ג

יח) ומלעון ת'מר גסמך ות'מר ארצ'ך. נתאג בקרך וגפראת ג'מך: יט) וצרת מלעון פי דכ'ולך. ומלעון פי כ'רוגך: כ) ויבעת' אללה עליך. אלמחק ואלאהאמה ואלזגרה. פי גמיע ממד ידך אלדי תצנעה. אלי אנפאדך ואבאדתך סריעא. ויקול. מן קבל סו שמאילך אד' תרפתני: כא) וילזמך אללה אלזבא. אלי אן יפניך. מן אלארץ. אלדי אנת דאכל אליה לתחווה: כב) ויצ'רפך אללה. בחמא אלסל ואלחארה. ואלרבע ואלפאלג. ואלגפאף

שָׁגַר אֶלְפִיךָ וְעִשְׂתָּרְתָּ
עֲאֻנְךָ: לִיט וּלְדָא דִמְעָךְ וְאָבָא
דְּאֶרְעָךְ. בְּקָרִי תוֹרֵךְ וְעֵדְרִי עֲנֵךְ:
וְאֶרְוֹר אֶתָּה בְּבֹאֵךְ וְאֶרְוֹר
אֶתָּה בְּעֲאֻתְךָ: לִיט אַתְּ בְּמִיעֲלֵךְ.
וְלִיט אַתְּ בְּמִפְקֵךְ: כ' יִשְׁלַח יְהוָה |
בְּךָ אֶת־הַמָּאֲרָה אֶת־
הַמְּהוּמָה וְאֶת־הַמְּגֵעֶרֶת
בְּכָל־מִשְׁלַח יָדְךָ אֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂה עַד הַשְׁמֹדֶךָ וְעַד־
אֲבֹדְךָ מִהָרַם מִפְּנֵי רָע מַעַלְלֶיךָ אֲשֶׁר עֲזַבְתָּנִי:
יִשְׁלַח יי בְּךָ. יֵת מְאִירְתָּא יֵת שְׁגוּשִׁיא יֵת מְזוּפִיתָא. בְּכָל אוֹשְׁטוֹת יָדְךָ
דְּתַעֲבִיד. עַד דְּתַשְׁתִּיצִי וְעַד דְּתִיבִיד בְּפִרְיעַ. מִן קָדָם. בִּישׁוֹת עוֹבְדֵךְ
דְּשִׁבְקָתָא דְּחִלְתִּי: כ" יִדְבֵּק יְהוָה בְּךָ אֶת־הַדָּבָר עַד
כִּלְתּוֹ אֶתְךָ מֵעַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר־אֶתָּה בָּא
שָׂמָה לְרִשְׁתָּהּ: יִדְבִּיק יי בְּךָ יֵת מוֹתָנָא. עַד דִּישִׁיצִי יֵתְךָ. מֵעַל
אַרְעָא. דָּאֵת עֲלִיל לְתַמָּן לְמִירְתָּהּ: כ"ב יִכְכֶּה יְהוָה בְּשַׁחֲפַת
וּבְקִדְחַת וּבְדִלְקַת וּבְחַרְחֹר וּבְחָרֵב וּבְשִׁדְפוֹן

— רס"י —

כ המארה. חסרון כמו (ויקרא יג, נג) צרעת. כב בשחפת. שבושרו נשחף ונפוח:
ממארת: המהומה. שגוש קול בהלות: ובקדחת. לשון (דברים לג, כג) כי אש קדחה
וזלק הדקדוק: וועד אבדך. הקמץ חטף כי הוא במקום חולם ולכן השוא שבדל"ת נח
ופשוט:

תפסיר דס"ג

ואלשוב ואלירקאן. פִּיכְלוֹבּוֹנֶד
אֱלִי אֲבֹאֲדֶתְךָ: (כג) וְתִפּוֹן
סְמֵאֵד. אֱלֹדִי פִּזְק רֵאסֶד
כֹּאֲלֶנְחָאס. וְאַלְאַרְץ' אֱלֹדִי
תַּחֲתֶד כֹּאֲלֶחֱדִיד: (כד) וְיִגְעַל
אַלְלָה. מֵא יִמְטֶרָה עָלִי אֲרִצִּי
גִ'בֹּאֲרָא וְתִרְאֶבָא. מִן אֲלֶסְמָא
יִרֵד עָלֶיךָ. אֱלִי אֲנַפְאֲדֶךָ:

וּבִירְקוֹן וִירְדִפוֹךָ עַד אֲבֹדֶךָ:

יִמְחִינֶךָ יי. בְּשַׁחֲפֶתָא וּבְקִדְחָתָא
וּבְדִלִיקָתָא. וּבְחִרְחֹרָא וּבְחִרְבָּא.

וּבְשִׁדְפָנָא וּבִירְקָנָא. וִירְדִפוֹךָ עַד דְּתִיבְד:

כִּג וְהָיוּ שָׁמַיִךְ אֲשֶׁר עַל-

רֵאשֶׁךְ נְחֹשֶׁת וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר-

תַּחֲתֶיךָ בְּרוֹזָל: וַיְהִיוּ שָׁמַיִךְ דְּעָלוּ

רִישְׁךָ חֲסִינִין כְּנִחְשָׂא מְלֹאֲחָתָא מְטָרָא. וְאַרְעָא דְּתַחֲתוֹךְ תִּקִּיפָא

כְּבִרְזָלָא מְלִמְעַבְד פִּירִין: כִּד יִתֵּן יְהוָה אֶת־מִטֶּר אֲרִצְךָ

אֲבָק וְעָפָר מִן־הַשָּׁמַיִם יִרֵד עָלֶיךָ עַד הַשְּׁמַדֶּךָ:

— רש"י —

ה'. הקל משה בקללותיו לאמרן בלשון יחיד.
וגם בן בקללה זו הקל, שבראשונות הוא
אומר (ויקרא כו, יט) את שמכם בברזל ואת
ארצכם בנחושה, שלא יהיו השמים מזיעין
בדרך שאין הברזל מזיע, ומתוך כך יהא
חורב בעולם והארץ תהא מזיעה בדרך
שהנחשת מזיע, והיא מרקבת פירותיה, וכאן
הוא אומר שמך נחשת וארצך ברזל, שיהיו
שמים מזיעין אף על פי שלא יריקו מטר,
מכל מקום לא יהיה חורב שלאבדן בעולם,
והארץ לא תהא מזיעה בדרך שאין הברזל
מזיע, ואין הפרות מרקבין, ומכל מקום
קללה היא, בין שהיא בנחשת בין שהיא
בברזל, לא תוציא פרות, וכן השמים לא
יריקו מטר: כז **מִטֶּר אֲרִצְךָ אֲבָק וְעָפָר.**
זיקא דבתר מטרא, מטר יורד ולא כל צרכו
ואין בו כדי להרביץ את העפר, והרוח באה
ומעלה את האבק ומכסה את עשב הירעים
שהן לחים מן המים, ונדבק בהם ונעשה טיט
ומתיבש, ומרקבין:

באפי והיא אש שלחולים מלוייך בלע"ז
(פיטענרימלט) שהיא חמה מאד: **וּבְדִלְקָתָא.**
חמה יותר מקדחת, ומיני חלאים הם:
וּבְחִרְחֹרָא. חולי המזחממו תוך הגוף וצמא
תמיד למים ובלע"ז איסרדימניט לשון (איז ל, ג)
ועצמי חרה מני חרב (יכמי ו, כט) נחר
מפוח מאש: **וּבְחִרְבָּא.** יביא עליך גיסות:
שִׁדְפוֹן וִירְקוֹן. מכות תבואה שבשדות:
שִׁדְפוֹן. רוח קדים אשלי"ז בלע"ז
(זאננענרזאננט): **יִרְקוֹן.** יובש ופני התבואה
מכסיפין ונהפכין לירקון קמ"א בלע"ז: **עַד**
אֲבֹדֶךָ. תרגום עד דתיבד, כלומר עד אבוד
אותך שתכלה מאליך: כג **וְהָיוּ שָׁמַיִךְ אֲשֶׁר**
עַל רֵאשֶׁךְ נְחֹשֶׁת. קללות הללו משה מפי
עצמו אמרן, ושבהר סיני מפי הקדוש ברוך
הוא אמרן כמשמען, ושם נאמר (ויקרא כו, יז)
ואם לא תשמעו לי, (ויקרא כו, כא) ואם תלכו
עמי קרי, וכן הוא אומר (פסוק טו) בקול ה'
אלהיך (פסוק כא) ידבק ה' בך, (פסוק כב) יכבה

תפסיר רס"ג

כח) וַיַּעֲלֶךְ אֱלֹהִים מִצְדוֹמָא בֵּין יְדֵי אַעֲדָאִיד. חֲתִי תִכְרַג אֱלֹהִים פִּי טָרִיק וְאַחֲדָה. וְתִהְיֶה מִן בֵּין יְדֵיהֶם פִּי סָבַע טָרִיק. וְתִצִּיר עֲבָרָה. לְגַמִּיעַ מִמָּאֵלֶךְ אֱלֹהֵי אֶרֶץ: כו) וְתִצִּיר גִּתִּיתָךְ מִאֲפֵלָא. לְטָאִיר אֱלֹסְמָא וּבִהָאִים אֱלֹהֵי אֶרֶץ וְלִיס מִזְעָג לְהָא: כז) וַיִּצְרַבְךָ אֱלֹהִים בְּקֶרֶחַ מִצָּר וְאַלְבֹּאֲסִיר. וְאַלְגָּרַב וְאַלְחַכָּה. מָא לֹם תִּסְתָּטִיעַ מִדְּאֻנְאִתָּה: כח) וַיִּצְרַבְךָ אֱלֹהִים.

יִתֵּן יי. יֵת מִטָּר אֶרֶץ אֲבָקָא וְעַפְרָא. מִן שָׁמַיָא יִיחֹת עֲלֶיךָ. עַד דְּתִשְׁתִּיעִי: כה) יִתְנַךְ יְהוָה נֶגֶף לְפָנֵי אֹיְבֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד תֵּצֵא אֵלֶיךָ וּבְשִׁבְעָה דְרָכִים תֵּנוּס לְפָנָיו וְהָיִיתָ לְזַעוּה לְכָל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ: יתננך יי תביר קדם שנאך. באורחא חדא תפוק לותיה. ובשבע אורחן תערוק מן קדמוהי. ותהי לזיע. לכל מלכות ארעא:

כו) וְהִיתָה נִבְלָתְךָ לְמֵאֲכָל לְכָל-עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבִהֶמַת הָאָרֶץ וְאִין מַחְרִיד: וְתִהְיֶה נִבְלָתְךָ מְשֻׁנָּה לְמִיכָל. לְכָל עוֹפֵא דְשָׁמַיָא וּלְבַעִירָא דְאַרְעָא. וְלִית דְּמָנִיד: כז) יִכָּכָה יְהוָה בְּשָׁחִין מִצָּרִים (כ' וּבַעֲפָלִים) וּבַטְחָרִים וּבַגָּרֵב וּבַחֲרָס אֲשֶׁר לֹא-תוּכַל לְהִרְפֹּא: ימחינך יי. בשחנא דמצרים ובטחורין. ובגרפא ובחרס יביש. דלא תכול לאתסאה: כח) יִכָּכָה יְהוָה בְּשָׁגְעוֹן וּבַעֲוֹנוֹן

• רס"י •

ככ) לְזַעוּה. לְאִימָה וְלִזְעָה, שְׁזִזְעוּ כָל שׁוֹמְעֵי מִכּוֹתֶיךָ מִמֶּקֶד, וַיֹּאמְרוּ אֹי לֵנָה, שְׁלֹא יְבוֹא עֲלֵינוּ כְּדֶרֶךְ שָׁבָא עַל אֱלֹהֵי כֹ בְשָׁחִין מִצָּרִים. רע הִיָּה מָאֵד, לַח מִבְּחוּץ וַיִּבֶשׁ מִבְּפָנִים, כְּדֹאִיתָא בְּבִכּוּרוֹת (מל, 6): גָּרַב. שָׁחִין לַח: חֲרָס. שָׁחִין יָבֵשׁ כְּחֲרָס:

זוֹלָק הַדְּקָדוּק: כה) יִתְנַךְ יי נֶגֶף. בְּכָאן לֹא יֵשׁ פָּסִיק אַחֵר תִּיבַת ה'. וּבִדְקָתִי בִקְצַת תִּיגָאן וְלֹא מִצָּתִי וְעִיקָר. וְאִין לַחוּשׁ לְמַשְׁמַעוֹת חִירוֹף ח"ו כִּיּוֹן שֶׁהַשֵּׁם דְּבוּק לְתִיבַת יִתְנַךְ וְלֹא כֵן בְּפָסוּק בֵּית גֹּאֲמִים יִסַּח ה' שְׁתִּיבַת גֹּאֲמִים מוֹפְסַקַת מִתִּיבַת יִסַּח מִפְּנֵי הַטַּפְחָא וְדוּק. וּבִקְצַת תִּיגָאן יֵשׁ פָּסִיק וְכֵן הוּא בְּפָסִיקָתָא:

תפסיר רס"ג

באלגנאן ואלעמא. ובהתה' אלקלב: (כט) באן תציר פאלמגסס פי אלצהירה. כמא יגסס אלעמא וכאצה פי אלפלא. ולא תנגח טרקד. ותציר מג'שומא מג'צובא. טול אלזמאן וליס מג'ית: (ל) באן תתזווג אמראדה. פיאתיאה רגל אכ'ר. ותבני ביתא ולא תגלס פיה. ותגרס פרמא ולא תתבד'לה: (לא) ויכון תיורד מד'בוה חד'א עינאך. ולא תאכל מנה. ותמארך מג'צוב

ובתמהון לבב: ימחינך יי.
בטפשותא ובסמיותא. ובשעממות לבא:
כט והיית ממשש בצהרים
כאשר ימשש העור
באפלה ולא תעליח את-
דרכיך והיית אך עשוק
וגזול כל-הימים ואין
מושיע: ותהי ממשיש בטיהרא. כמא
דימשיש עורא בקבלא. ולא תעלח ית
אורחתך. ותהי ברם עשיק ואנים. כל

יומיא ולית דפריק: ל אשה תארש ואיש אחר
(כ' ישגלנה) ישכבנה בית תבנה ולא-תשב בו
פרם תטע ולא תחללנו: אתתא תירוס. וגבר אחרן
ישכבנה. ביתא תבני ולא תתיב פיה. פרמא תצוב ולא תחלליה:
לא שורך טבוח לעיניך ולא תאכל ממנו
חמרך גזול מלפניך ולא ישוב לך צאנך
נתנות לאיביך ואין לך מושיע: תורך יהי נכיס
לעינך. ולא תיכול מניה. חמרך יהי אנים מן קדמך. ולא יתוב לך.

— רס"י —

והפתוב כנהו לשבת. ישכבנה. ותקון
סופרים הוא זה: תחללנו. בשנה הרביעית
לאכול פרי:

כח ובתמהון לבב. אוטם הלב שטורדישו"ן
כלט"ז [תדהמה]: כט עשוק. בכל מעשיך
יהיה ערעור: ל ישגלנה. לשון שגל. פלגש.

זולק הדקדוק: כט ימשש העור. הה"א בפתח. ובמוסרה כל סמאין פתחין וכל יהודאין קמצין
וכ"כ בספר ערוגת הבושם דלא כספר שורש יהודה:

תפסיר רס"ג

מן בין ידיד. ולא ירגע אליד. וג' נמך מסלמה לאעדאיד. ול'ס לך מג'ית: לב) ובניד ובנאתד. מדפועין אלי' קום אכ'רין ועינאד תראהם. ושואכ'צה אליהם טול אלזמאן. ולא טאקה פי ידד: לג) ות'מר ארצ'ד וסאיר כסבד. יאכלה קום לא תערפהם. ותציר כד'אד. מג'שומא מעסופא טול אלזמן: לד) חתי' תציר מעתוהא. מן נצ'ר עינאד אלד'י תראה: לה) ויצ'רבד אללה בקרח רדי. עלי אלדכבתין ואלסאקין. מא לם תסתטיע מדאואתה. ובמא יולמד (קרי: יאלמד) מן קדמד אלי' האמתד: לו) ויגליד אללה ומלכד אלד'י תנצבה עליד.

ענך מסירן לב'עלי דבבך. ולית לך פריק:
לב) בנ'ך ובנתיך נתנים לעם אחר ועיניך ראות וכלות אליהם כל-היום ואין לאל ידך: בנך ובנתך. מסירן לעם אחרן ועינך חזון. ויסופן בגללהון כל יומא. ולית חילא בידך:
לג) פרי אדמתך וכל-יגיעך יאכל עם אשר לא-ידעת והיית רק עשוק ורצוץ כל-הימים: אבא דארעך וכל ליאותך. יכול עם דלא ידעתא. ותהי ברם. עשיק ורעיע כל יומיא:
לד) והיית משגע ממראה עיניך אשר תראה: ותהי משתטי. מחיוז עינך דתהי חזי:

לה) יככה יהוה בשחין רע על-הברכים ועל-השקים אשר לא-תוכל להרפא מברך רגלך ועד קדקדך: ימחינך יי בשחנא בישא. על רכובין ועל שקון. דלא תכול לאתסאה. מפרסת רגלך ועד מוחך: לו) יולך יהוה אתך

— רס"י —

לז) וכלות אליהם. מצפות אליהם שישובו ואינם שבים. כל תוחלת שאינה באה קרויה בליון עינים:

וזלק הדקדוק: **לז) יאכל עם.** תיבת יאכל מלרע:

תפסיר רס"ג

אלי קום לם תערפדם אנת
ואבאיד. פתכדם הנאד.
מעבודאת אכר מן כשב
וחגארה: לז ותציר וחשה.
ומתלה וחכאיה. פי גמיע
אלאמם. אלדי יסוקד אללה
אלי תים: לח ואדיא תכרג
אלצתרא בדרא כתירא.
פקליל מא תגמע מנה. בל
יקצמה אלגראד: לט פאדיא
תגרס פרמא ותפלחקהא. פלא
תשרב מנה כמרא ולא תועיה.
בל יאכלה אלדוד: ט פאדיא
יכון לך זיאתין פי גמיע תכרמך.

וְאֶת־מִלְכְּךָ אֲשֶׁר תִּקִּים
עָלֶיךָ אֶל־גֹּי אֲשֶׁר לֹא־
יָדַעְתָּ אֹתָהּ וְאֶבְתִּיךָ
וְעַבַּדְתָּ שֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים
עֵץ וָאֶבֶן: יִגְלִי יִי יְתֹךְ. וְיֵת מִלְכְּךָ
דִּתְקִים עָלֶיךָ. לַעֲם. דִּלָּא יָדַעְתָּ אֹת
וְאֶבְתִּיךָ. וְתַפְלַח תַּמָּן לַעֲמֻמִּיא. פְּלַחִי
טַעֲוֹתָא אָעָא וְאַבְנָא: לָד וְהֵייתָ
לְשִׁמָּה לְמַשָּׁל וְלִשְׁנִינָה
בְּכָל הָעַמִּים אֲשֶׁר־יִנְהַגְךָ

יְהוָה שִׁמָּה: וְתִהְיֶה לְצָדוֹ. לְמַתָּל וּלְשׁוּעִי. בְּכָל עַמֻּמִּיא. דִּידְבָרְךָ
יִי לְתַמָּן: לָד זֶרַע רַב תּוֹצִיא הַשָּׂדֶה וּמַעֲט תֵּאֱסֹף
כִּי יַחְסְלֶנּוּ הָאֲרָבָה: בַּר זֶרַע סָגִי תִפִּיק חֻקְלָא. וְזַעִיר תִּכְנוֹשׁ.
אַרִי יַחְסְלִנִּיה גּוֹבָא: לָט כְּרָמִים תִּטַּע וְעַבַּדְתָּ וַיֵּין לֹא־
תִשְׁתֶּה וְלֹא תֵאָגֵר כִּי תֹאכְלֶנּוּ הַתְּלָעַת: כְּרָמִין
תִּצּוֹב וְתַפְלַח. וְחֹמֶר לָא תִשְׁתִּי וְלֹא תִכְנוֹשׁ. אַרִי תִיכְלִנִּיה תּוֹלַעְתָּא:
מִ זֵיתִים יִהְיוּ לְךָ בְּכָל־גְּבוּלְךָ וְשֶׁמֶן לֹא תִסּוֹךְ
כִּי יִשָּׁל זֵיתְךָ: זֵיתִין. יְהוֹן לְךָ בְּכָל תַּחֲוֹמְךָ. וּמִשְׁחָא לֹא תִסּוֹךְ.

— רס"י —

וכן תרגומו ולשועי, לשון ספור, ואשתעי:
לם יחסלנו. וכלנו, ועל שם כך נקרא חסיל,
שמכילה את הכל: מ כי ישל. ישיר פירותיו,
לשון (לעיל יט, כ) ונשל הבדל:

לז לשממה. שטורדישוין [תדהמה] כל הרואה
אותה ישום עליה: למשל. בשתבא מכה
רעה על אדם, יאמרו זו דומה למפת פלוגי
ולשנינה. לשון (לעיל ו, ז) ושננתם, ידברו כך.

תפסיר רס"ג

וְלֹא תִדְהֶן מְנָה. בַּל תִּנְתְּרֶה
נִתְרָא: מֵא) וְאִדְיָא תִּנְלִיד בְּנִין
אוּ בְנָתָה. פִּלֵּא יִבְקֹון לָךְ. בַּל
יִגְלֹון פִּי אֶלְסָבִי: מֵב) וְגָמִיעַ
שִׁגְרָד וְתִמְרֵי אֶרֶץ־ךָ. יִקְרָצִיה
אֶלְפָּרָאשׁ: מֵג) וְאֶלְגָּרִיב אֶלְדִּי
פִּי מֵא בִּינְכֶם. יִרְתַּפֵּעַ עֲלֶיךָ
עֲלֵאוּא כְּבִירָא. וְאַנְתָּ תִּנְחַס
סִפְלֵא הָוִיָא: מֵד) חֲתִי אִנְהָ
יִקְרָצִיךָ. וְאַנְתָּ פִּלֵּא תִּקְרָצִיה. הוּ
יִצִיר רֵאסָא. וְאַנְתָּ תִּצִיר
דְּנָבָא: מֵה) וְתַחֲלֵ בְּךָ גָּמִיעַ
הַדִּיה אֶלְלַעְנָאָתָה. וְתַכְלַבְךָ
וְתִדְרַכְךָ. אֵלִי אֶנְפֹאדְךָ. אִדְ
לִם תִּקְבֹּל אִמְרֵי אֵלֶיךָ רַבְּךָ.
וְתַחֲפִיךְ וְצִיאָה וְרִסּוּמָה אֶלְתִּי

אֲרִי יִתְרוֹן וַיִּתֶּךָ: מֵא) בְּנִים וּבָנוֹת
תּוֹלִיד וְלֹא-יִהְיוּ לָךְ כִּי
יִלְכוּ בְּשָׁבִי: בְּנִין וּבָנוֹת תּוֹלִיד. וְלֹא
יִהְיוּ לָךְ: אֲרִי יִהְיוּ בְּשָׁבִיָּא:
מֵב) כָּל-עֵצֶךָ וּפְרֵי אֲדָמָתְךָ
יִירֶשׁ הַעֲלָצֵל: כָּל אֵילָנְךָ וְאִבְיָא
דְּאֶרְעֶךָ: יִחְסַנְגִּיָּה סִקָּאָה: מֵג) הַגֵּר
אֲשֶׁר בְּקֶרְבְּךָ יַעֲלֶה עֲלֶיךָ
מֵעֵלָה מֵעֵלָה וְאַתָּה תִּרְדּוּ
מִטָּה מִטָּה: תּוֹתֵב עֵרֶל דְּבִינְךָ. יִהִי
סִלִּיק עֵיל מִנְךָ לְעֵילָה לְעֵילָה. וְאַתָּה תִּהְיֶה
הוּא יִלּוֹךְ וְאַתָּה לֹא תִלְוֹנוּ
הוּא יִהְיֶה לְרֹאשׁ וְאַתָּה תִּהְיֶה לְזָנָב: הוּא יִזְכֹּךְ.
וְאַתָּה לֹא תִזְכֹּנֶיָה. הוּא יִהִי תִקְיָךְ. וְאַתָּה תִּהְיֶה חֶלֶשׁ: מֵה) וּבָאוּ עֲלֶיךָ
כָּל הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וּרְדֹפוֹךָ וְהַשִּׁיגוֹךָ עַד
הַשְׁמֹדךָ כִּי-לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר צִוָּךְ: וַיִּיתֶן עֲלֶיךָ כָּל
לוֹטִיָּא הָאֵלִין. וּרְדֹפוֹנְךָ וַיִּדְבְּקוֹנְךָ. עַד דְּתַשְׁתִּיבִי. אֲרִי לֹא קָבִילְתָּא.

רס"י

מֵב) יִירֶשׁ הַעֲלָצֵל. יַעֲשֹׁנוּ הָאֶרְבָּה רֶשׁ מִן
הַפְּרִי: יִירֶשׁ. יַעֲנִי: עֲלָצֵל. מִין אֶרְבָּה. וְאִי
זֶלֶק הַדְּקֹדֶק: מֵב) יִירֶשׁ. ס"א יִירֶשׁ. (מֵהר"ב):

אֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ יִירֶשׁ לְשׁוֹן יִירֶשׁ, שָׁאֵם כֵּן הָיָה
לֹא לְכַתּוֹב יִירֶשׁ, וְלֹא לְשׁוֹן הוֹרֶשָׁה וְגִירוּשִׁין.

תפסיר רס"ג

אמרד בָּהָא: (מו) וְתַצִּיר פִּיד
אִיָּה וּבְרֵה־אֲנִי. וּבְנִסְלָךְ
אֶלְמִשְׁאֲבֵהִין לָךְ אֵלִי אֶלְדֶּה־ר:
(מז) בָּדֵל מֵא לֹם תַּעֲבֹד אֱלֹלָה
רַבָּךְ. בְּפֶרַח וְגִידֵה קֶלֶב. מִן
כְּתִירָה' אֶלְאֲשִׁיָּא: (מח) פֶּתַח־דָּם
עֲדִינָךְ. אֶלְדִּי יִסְלֹטָה אֱלֹלָה
עֲלִיךְ. בְּגֹוע וְעֵשֶׂשׁ. וְעֵרִי וְעֹזִי כָל
שִׁי. וְיִצְעֵ אַצְרָא מִן חֲדִיד עֲלִי
עֲנָקָךְ. אֵלִי אֵן יִנְפֹד־ךְ:
(מט) וְיִגְזִיד אֱלֹלָה בְּקִבִּיל מִן
בְּעִיד מִן טָרַף אֶלְאֲרִיץ. כְּמֵא
יִתְחַלֵּק אֶלְנֶסֶר. קִבִּיל לֹא תַפְהֵם
לְגִ'תָּה: (נ) קִבִּיל וְקִיח אֶלְוֹגָה.
מֵא לֹם יִחַאֲבִי וְגָה אֶלְשִׁיד. וְלֹא

לְמִימָרָא דִּי אֱלֹהִיךָ. לְמִשְׁרָךְ פְּקֻדֻּהִי
וְקִימוּהִי דְּפִקְדָךְ: מִן וְהִינֵן בְּךָ לְאוֹת
וּלְמוֹפֶת וּבִזְרַעְךָ עַד־עוֹלָם:
וְיִהְיוּ בְּךָ. לְאֵת וּלְמוֹפֶת. וּבִבְנָךְ עַד
עָלְמָא: מִן תַּחַת אֲשֶׁר לֹא
עֲבַדְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מֵרַב
כָּל: חֶלֶף. דְּלֹא פִלְחָתָא קָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ.
בְּחֶדְוָא וּבְשִׁפְיוֹת לְבָא. מִסְּגִי כוֹלָא:
וְעֲבַדְתָּ אֶת־אִיִּבֶיךָ אֲשֶׁר
יִשְׁלַחְנוּ יְהוָה בְּךָ בְּרַעֲב

וּבְצָמָא וּבְעֵיִרָם וּבְחֶסֶר כָּל וְנָתַן עָלְךָ בְּרִזָּל עַל
צִוְאָרְךָ עַד הַשְׁמִידוֹ אֶתְךָ: וְתַפְלַח יָת בְּעָלִי דְּבִבְךָ.
דִּיגְרָנוֹן יְיָ בְּךָ. בְּכַפְנָא וּבְצָהוּתָא. וּבְעֶרְטִלְיוּתָא וּבְחֶסֶרִית כוֹלָא. וְיִתִּין.
נִיר דְּבִרְזָל עַל צוֹרְךָ. עַד דִּישִׁיִצִי יָתְךָ: מִט' יִשָּׂא יְהוָה עָלֶיךָ
גֹּי מִרְחֹק מְקַצֶּה הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר יֵדְאָה הַנָּשָׂר גֹּי
אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ: יִתִּי יְיָ עֲלֶיךָ עִם מִרְחִיק מְסִיפִי
אַרְעָא. כְּמֵא דְּמִשְׁתַּדִּי נִשְׂרָא. עֲמָא דְּלֹא תִשְׁמַע לִישְׁנֵיהּ: גֹּי עֲז
פָּנִים אֲשֶׁר לֹא־יִשָּׂא פָּנִים לְזִקְן וְנֶעַר לֹא־יִחֹן:

— רס"י —

שָׂאם כֵּן הָיָה לְכַתּוּב יוֹרִישׁ: מִן מֵרַב כָּל. לֹא תִשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ. לֹא תִפְיֵר לְשׁוֹנוֹ, וְכֵן
בְּעוֹד שְׁחִיָּה לָךְ כָּל טוֹב: מִט' כַּאֲשֶׁר יֵדְאָה (נר"י מ"א) תִּשְׁמַע חֲלוּם לְפִתּוֹר אוֹתוֹ. וְכֵן
הַנָּשָׂר. פִּתְאוּם, וְדֶרֶךְ מַצְלַחַת, וְיִקְלֹו סוֹסִיו: (ס"ט מ"ב) כִּי שׁוֹמֵעַ יוֹסֵף אִינְטִימִדִּי צִלְעִיז [לְהַבִּין]:

תפסיר רס"ג

ירוף עלי צבי: נא) פיאכל ת'מר
בהאימך ות'מר ארצ'ך אלי
אנפאד'ך. ולא יבלי לך ברא.
ולא עצירא ולא דהנא. ולא
נתאג בקרך וגפראת ג'נמך.
אלי אן יבידך: נב) ויחאצרך
פי גמיע מחאלך. אלי אן יהדם
אסוארך. אלשאמכ'ה
ואלחצינה. אלדי אנת ואת'ק
בהא פי גמיע בלדך. ויצ'איך
פי גמיע מחאלך אלדי אעטאך
אללה רבך: נג) חתי תאכל מן
ת'מר בטנך. מן לחם בנך
ובנאתך. אלדי רזקך אללה
רבך. בחצאר וצ'יק. ממו

עם תקיף אפיין. דלא נסיב אפי סבא. ועל
ינקא לא מרחים: ^{נא} ואכל פרי
בהמתך ופרי-אדמתך עד
השמדך אשר לא-ישאר
לך דגן תירוש ויצהר שגר
אלפיה ועשתרת צאנה עד
האבידו אתך: ויכול. ולדא
דבעירך ואבא דארעך עד דתשתיצי.
דלא ישאר לך. עבוא חמרא ומשחא.
פקרי תורך ועדרי ענך. עד דיוביד יתך:
^{נג} והצר לך בכל-שעריך

עד רדת חמתיך הגבהת והבצרות אשר
אתה בטח בהן בכל-ארצך והצר לך בכל-
שעריך בכל-ארצך אשר נתן יהוה אלהיך
לך: ויעיק לך בכל קרנך. עד דיכבש שורך רמ'א וכריכ'א. דאת
רחיץ לאשתיזבא בהון בכל ארעך. ויעיק לך בכל קרנך. בכל ארעך.
דיהב. ^{נג} ואלהך לך: ^{נג} ואכלת פרי-בטנך בשר
בניך ובנותיך אשר נתן לך יהוה אלהיך
במצור ובמצוק אשר-יציק לך איבך: ותיכול
ולדא דמעך. בשר בנך ובנתך. דיהב לך ^{נג} ואלהך. בצירא ובעקתא.

• רס"ג •

נג עד רדת חמתיך. לשון רדוי וכבוש:
נג ואכלת פרי בטנך בשר בניך ונני
במצור. מחמת שיהיו צרין על העיר
ויהיה שם מצוק, עקת רעבון:

תפסיר רס"ג

יחאצרך עדונך: נד) חתי' אן
אלהגל אלדכ'ץ' מנכם.
ואלמדלל ג'דא. ישח עלי' אכ'יה
ועלי' חרמתה. ובאקי בניה
אלד'י יבקיהם: נה) מן אן יעטי
אחד מנהם. מן לחם בניה
אלד'י יאפל. ממה לם יבק לה
שייא. בתצאר וצ'יק. ממה
יצ'יק עליך. עדונך פי גמיע
מחאלך: נו) חתי' אן אל'
אמראה אלדכ'צ'יה מנכם ואל'
מדללה. אלתי לם תעוד קדמהא
אן תצ'עהא עלי' אל'ארץ'. מן
אלדלאל ואלדכ'צ'יה. תשח עלי'
זוגהא. ואבנהא ואבנתהא:

דיעיק לך שנאך: ה' האיש הרף
בך והענג מאד תרע עינו
באחיו ובאשת חיקו וביתר
בניו אשר יותיר: גוברא דרפיך
בך. ודמפנק לחדא. תבאש עיניה
באחיה ובאתת קימיה. ובשאר בנוהי
דישאר: ה' מתת | לאחד מהם
מבשר בניו אשר יאכל
מבלי השאיר-לו כל
במצור ובמצוק אשר יציק

לך איבך בכל-שעריך: מלמתן לחד מנהון. מבשר בנוהי
דיכול. מדלא אשתאר ליה כולא. בצירא ובעקתא. דיעיק לך. שנאך
בכל קרוד: ה' הרפה בך והענגה אשר לא-נסתה
כף-רגלה העג על-הארץ מהתענג ומרף תרע
עינה באיש חיקה ובבנה ובבתה: דרפיכא בך
ודמפנקא. דלא נסיאת פרסת רגלה לאחתא על ארעא. ממפנקו
ומרפיכו. תבאש עינה בגבר קימיה. ובברה ובברתה:

— רש"י —

מתת לאחד מהם מבשר בניו אחיהם אשר
יאכל. דבר אחר הרף בך הרחמני ורף הלבב.
מרב רעבנותם. יתאכזרו ולא יתנו מבשר
בניהם השחוטים לבניהם הנותרים: מ' תרע
עינה באיש חיקה ובבנה ובבתה. הגדולים:

מ' הרף בך והענג. הוא הרף הוא הענגו.
לשון פנוק. ומהתענג ומרף מוכיח עליהם
ששניהם אחד, אף על פי שהוא מפנק ודעתו
קצה בדבר מאוס, ימתק לו לרעבונו בשר
בניו ובנותיו עד כי תרע עינו בבניו הנותרים

תפסיר רס"ג

נו) ובמשימתהא אלסאקטה מנהא. ואגנתהא אלד' תרמי. פתנפרד בהם פתאכלהם. מן עוז אלכל פי אלסתר. בחצאר וציק. ממא יצ'יקן עליך. עדווד פי מחאלך: נח ואן לם תחפיץ ותעמל. גמיע כללם הד'ה אלסתר. אלמכתובה פי הד'ה אלסתר. ותכיאף הד'ה אלסתר אלפרים אלמהיוב. הו אללה רבך: נט) פיגעל אללה צ'רבאתך עגיבה. וצ'רבאת נסלך אלמד'כורין. צ'רבאת כבאר דאר'ה. ואמראץ' רד'יה דאר'ה: ס) וירד עליך. גמיע

ובשליטה היוצת | מבין
רגליה ובבניה אשר תלד
כי-תאכלם בחסר-כל
בסתר במצור ובמצוק
אשר יציק לך איבך
בשעריך: ובזעיר בנהא. דיפקון
מנה. ובבנהא דתליד. ארי תיכלנון
בחסירות כולא בסתר. בצירא
ובעקתא. דיעיק לך. שנאך בקרוד:
אם-לא תשמר לעשות
את-כל-דברי התורה

הזאת הכתבים בספר הזה ליראה את-השם
הנכבד והנורא הזה את יהוה אלהיך: אם לא
תשר למעבד. ית כל פתגמי אוריתא הדא. דכתבינן בספרא הדין.
למדחל. ית שמא. יקירא ודחילא הדין. ית יי אלהך: נט) והפלא
יהוה את מכתך ואת מכות זרעך מכות
גדלת ונאמנות וחלים רעים ונאמנים: ויפריש יי
ית מחתך. וית מחת בנך. מחן רברבן ומהימן. ומכתשין בישין
ומהימנין: ס) והשיב בך את כל-מדוה מצרים

— רס"י —

ובשליטה. בניה הקטנים. בכלן תהא אצלה מן הבשר. נט) והפלא ה' את מכתך. עינה צרה כשתאכל את האחד מלתן לאשר מפלאות ומבדלות משאר מכות: ונאמנות.

תפסיר דס"ג

אדנא מצר. אלד'י תד'רתהא.
פתלזמד: סא) ואיצ'א כל מרץ'
וכל צ'רבה. מ'מא ל'ס הו
מפתוב. פי ספר הד'ה
אלתורייה. יסלטהא אללה
עליד. אלי' אן ינפד'ד:
סב) פתבקון רהט דו אחצא.
בעד מא כנתם. ככואכב
אלסמא כת'רה. אד' לם תקבל.
אמר אללה רבד: סג) פכפון
כמא קצד אללה בכם. אן יחסן

אֲשֶׁר יִגְרֹת מִפְּנֵיהֶם וּדְבָקוֹ
בָּךְ: וַיְתִיב בָּךְ. יֵת כָּל מִכְתָּשֵׁי מִצְרַיִם.
ידחילתא מן קדמיהון. וידבקון בך:
גַּם כָּל-חֲלִי וְכָל-מִכָּה
אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר
הַתּוֹרָה הַזֹּאת יַעֲלֶם יְהוָה
עֲלֶיךָ עַד הַשְּׂמִדָּךְ: אֵף כָּל מְרַע
וְכָל מַחָא. דלא כתיבין. בספר אוריתא
הדא. ייתינון יי עלך עד דתשתיצי:

וְנִשְׁאַרְתֶּם בְּמַתִּי מְעַט תַּחַת אֲשֶׁר הָיִיתֶם
בְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב כִּי-לֹא שָׁמַעַתְּ בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְתִשְׁתָּאֲרוֹן בְּעַם זָעִיר. חֲלָף דְּהוּיָתוֹן. בְּכוֹכְבֵי
שָׁמַיָא לִסְגִי. אַרִי לֹא קִבִּילְתָּא. לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהֶךָ: וְהָיָה
כְּאֲשֶׁר-שָׁשׁ יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהִיטִיב אֶתְכֶם
וּלְהַרְבּוֹת אֶתְכֶם בֶּן יָשִׁישׁ יְהוָה עֲלֵיכֶם

— רש"י —

ליסרף לקים שליחותן: **אֲשֶׁר יִגְרֹת**
מִפְּנֵיהֶם. מפני המכות, כשהיו ישראל רואים
מכות משונות הבאות על מצרים, היו יראים
מהם שלא יבואו גם עליהם, תדע, שכן כתיב
(שמות טו, כו) אם שמע וגוי כל המכה אשר

זולק הדקדוק: **בֶּן יָשִׁישׁ יְיָ עֲלֵיכֶם.** בגמ' פ"ק דמגלה הקשו ומי חדי קב"ה וכו', ותירצו
הוא אינו שש אבל אחרים משיש דלא כתיב ישוב. ותרגום שלנו וניקודו חולק על הגמ'
דמתרגמינן כן יחדי היו"ד והחי"ת בחירק:

תפסיר רס"ג

אליכם ואן יכת'רכם. כד'אך
יקצד בכם. אן יבידכם ואן
ינפד'כם. פתנדרסון ען אלבלד.
אלד'י אנת דאכל אליה
לתחווה: סד) ויבדדך אללה פי
מא בין גמיע אלשעוב. מן טרף
אלארץ' אלי טרפהא. פתכ'דם
ת'ם מעבודאת אכ'ר. מא לם
תערפהא. אנת ואבאנד מן
כ'שב וחגארה: סה) ופי תלך
אלאמם לא תטמאן. ולא יכון
קראא לקדמך. כל יגעל אללה
לך ת'ם קלפא רגזא. ושכ'וין
אלעיון וד'בול אלנפוס:

לְהַאבִּיד אֶתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד

אֶתְכֶם וּנְסַחְתֶּם מֵעַל

הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־אַתָּה בָּא־

שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: וַיְהִי כִּמְאֵה דְחָדִי

יְיָ עָלֵינוּ. לְאִיטָבָא לְכוֹן וּלְאִסְגָּאָה

יְתָכוֹן. כֵּן יַחְדֵּי יְיָ עָלֵינוּ. לְאוֹבְדָא יְתָכוֹן

וּלְשִׁיזָאָה יְתָכוֹן. וְתַטְלִטְלוֹן מֵעַל אֶרְעָא.

דָּאֵת עָלֵי לְתַמָּן לְמִירְתָּהּ:

וְהַפִּיעָךְ יִהְיֶה בְּכָל־

הָעַמִּים מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד־

קֵצֵה הָאָרֶץ וְעַבְדְּתָ שֵׁם

אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ אֶתָּה וְאֲבֹתֶיךָ

עֵץ וְאֶבֶן: וַיְבַדְּרֶנָּךְ יְיָ בְּכָל עֲמֻמָּיָא. מְסִיפִי אֶרְעָא וְעַד סִיפִי

אֶרְעָא. וְתַפְלַח תַּמָּן לְעֲמֻמָּיָא פְּלַחִי טַעוּתָא. דְּלֹא יָדַעְתָּא. אֶת

וְאֲבֹהֶתְךָ אֶעָא וְאֲבָנָא: סה) וּבְגוֹיִם הָהֵם לֹא תִרְגִּיעַ

וְלֹא־יִהְיֶה מְנוּחַ לְכַף־רַגְלְךָ וְנָתַן יְהוָה לְךָ שֵׁם

לֵב רָגֹז וּכְלִיזוֹן עֵינַיִם וְדֹאֲבוֹן נֶפֶשׁ: וּבַעֲמֻמָּיָא הָאֲנֹנִין

לֹא תִנּוּחַ. וְלֹא יִהְיֶה מְנוּחַ לְפָרֶסֶת רַגְלְךָ. וַיִּתֵּן יְיָ לְךָ תַּמָּן לֵב דְּחוּלָא.

— רס"י —

(ישעיכ כח, יז) וזאת המרגעה: לב רגז. לב
חרד, בתרגומו דחל, כמו (שס יז, ט) שאול
מתחת רגזה לך, (שמות טו, יז) שמעו עמים
ירגזון, (שמואל ב' כג, ח) מוסדות השמים ירגזו:
וכליון עינים. מצפה לישועה ולא תבא:

ונסחתם. לשון עקירה וכן (משלי טו, כה) בית
גאים יסח ח': סד ועבדת שם אלהים
אחרים. בתרגומו, לא עבודת אלהות ממש,
אלא מעלים מס וגולגליות לכומרי עבודה
ורה: סכ לא תרגיע. לא תנוח, כמו

תפסיר רס"ג

(סו) ותכונן תיאחד מַעֲלָקָה חַדָּאָד. ותפזע לילא וְנִהְיָא. ולא תַצְאֲדֵק בְּתִיאַתְדִּי: (סז) תקויל בַּאֲלֵג־דָּאָה יֵא לִיתְנִי אַמְסִי. ותקויל בַּאֲלֵעֲשִׂי יֵא לִיתְנִי אַצְבַּת. מן פִּזַּע קֶלְבֶּד אֶלְדִּי תפזע. ומע רואִיא עִנְאָד אֶלְדִּי תִרְאָה: (סח) וירדך אֶלְלָה אֵלִי תֵאל מִצֵּר פִּי סָפֵן. עֵלִי אֶלְתֵּאל אֶלְדִּי קָלַת לָךְ. לא תַעֲוֹד אֵן תִּרְאָהָא אֶבְדָּאָן. ותַעֲרִצֹן הַנָּאָד לֹאֲלַבִּיעַ לֹאֲעֻדֵּאִיכֶם. עֲבִידָא וְאַמָּא וְלִיס מִשְׁתֵּרִי:

וְחִשְׁכוֹת עֵינַיִן וּמִפְּחַת נֶפֶשׁ: סו וְהָיוּ
חֲיִיד תִּלְאִים לָךְ מִנְּגִיד
וּפְחַדָּת לִילָה וְיוֹמָם וְלֹא
תֶאֱמִין בְּחִיִּיד: וְהָיוּ חֲיִיד. תֵּלֶן לָךְ
מִקְבִּיל. וְתִהְיֶה תְּוָה בְּלִילִיא וּבִימָמָא. וְלֹא
תִּהְיִימִין בְּחֲיִיד: סז בִּבְקָר תֹּאמַר
מִי־יִתֵּן עָרֵב וּבְעָרֵב תֹּאמַר
מִי־יִתֵּן בֶּקֶר מִפְּחַד לְבִבְךָ
אֲשֶׁר תִּפְחַד וּמִמֶּרְאָה
עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאָה: בִּצְפָרָא

תִּימַר מִן יִתֵּן רִמְשָׁא. וּבִרְמִשָּׁא תִימַר מִן יִתֵּן צְפָרָא. מִתְּוָה לְבֶךְ
דְּתִהְיֶה תְּוָה. וּמִחִיזוֹ עֵינֶךְ דְּתִהְיֶה חֲזוֹ: סח וְהָשִׁיבְךָ יְהוָה |
מִצָּרִים בְּאַנְיוֹת בְּדָרְךָ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָךְ
לֹא־תִסְיֵף עוֹד לִרְאֹתָהּ וְהַתְּמַכְּרָתָם שֵׁם
לְאִיבֶיךָ לְעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְאֵין קִנְיָה: וְיִתִּיבְנֶךָ יי
לְמִצָּרִים בְּסַפִּינָן. בְּאוֹרְחָא דְאַמְרִית לָךְ. לֹא תוֹסִיף עוֹד לְמַחְזָה.

— רס"י —

תמיד, וכל שעה מרובה קללתה משלפניה:
סח בְּאַנְיוֹת. בספינות, בשביה: וְהַתְּמַכְּרָתָם
שֵׁם לְאִיבֶיךָ. אתם מבקשים להיות נמכרים
להם לעבדים ולשפחות: וְאֵין קִנְיָה. כי יגורו
עליך הרג וכליון: וְהַתְּמַכְּרָתָם. כלע"י
איפוזונדווי"ץ וו"ש [ותמכרו עצמכם]. ולא יתכן
לפרש וְהַתְּמַכְּרָתָם לשון ונמכרתם על ידי

סו חֲיִיד תִּלְאִים לָךְ. על הספק, כל ספק
קרוי תלוי, שְׁמָא אֲמוֹת הַיּוֹם בְּחָרֵב הִבָּאָה
עֲלֵינוּ. ורבותינו דרשו וְהַחֲלוֹקֶת תִּבְוָאָה מִן
הַשּׁוֹק: וְלֹא תֶאֱמִין בְּחִיִּיד. וְהַחֲלוֹקֶת עַל
הַפִּלְטָר: סז בִּבְקָר תֹּאמַר מִי יִתֵּן עָרֵב.
וְיִהְיֶה הָעָרֵב שְׁלֹאֲמֵשׁ. וּבְעָרֵב תֹּאמַר מִי
יִתֵּן בֶּקֶר. שְׁלִשְׁחֲרִית, שהצרות מתחזקות

תפסיר רס"ג

סט) הדי'א כלאם אלעהד אלדי' אמר אללה מוסי'. אן יעהודה מע בני אסראיל פי בלד מואב. מא כלא אלעהד. אלדי' עהדה מעהם פי גבל חריב: כט א) ת'ם דעא מוסי'. בגמיע אל אסראיל וקאל להם. אנתם שאהדתם. גמיע מא צנע אללה בחצרתכם פי בלד מצר. בפרעון וגמיע קואדה ובסאיר אהל בלדה: ב) אללאעלם אלעצימה. אלדי' ראתהא עינאך. ותלך אלאיאת. ואלבראהין אלעצימה: ג) ולם יעטיכם אללה קלבא תעלמון

ותזדבנון תמן לבעלי דבביכון. לעבדין ולאמהן ולית דקני: ס סט אלה דברי הברית אשר-עוה יהוה את-משה לברת את-בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר-כרת אתם בחורב: אלן פתגמי קימא דפקיד יי ית משה. למגור. ית בני ישראל בארעא דמואב. בר מקימא.

דגור עמהון בחורב: פ ספרי בספר תימן

אל-כל-ישראל ויאמר אלהם אתם ראיתם את כל-אשר עשה יהוה לעיניכם בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל-ארצו: וקרא משה לכל ישראל ואמר להון. אתון חזיתון. ית כל דעבד יי לעיניכון בארעא דמצרים. לפרעה ולכל עבדוהי ולכל ארעיה: ב המסות הגדלות אשר ראו עיניך האתת והמפתיים הגדלים ההם: נסין רברבן. דחואה עינך. אתיא ומופתיא. רברביא האנון: ג ולא-נתן יהוה לכם לב לדעת

— רס"י —

מוכרים אחרים, מפני שנאמר אחריו ואין קונה: סט לברת את בני ישראל. שיקבלו עליהם את התורה באלה ובשבועה: מלבד מוכרים אחרים, מפני שנאמר אחריו ואין קונה: סט לברת את בני ישראל. שיקבלו עליהם את התורה באלה ובשבועה: מלבד

תפסיר דס"ג

מת'להא. ולא תנצ'רון בעיונכם
ולא תסמ'עון באד'אנכם. אלי
יומנא הד'א: ד) וסיירתכם
ארבעין סנה פי אלבר. לם תבל
תיאבכם עליכם. ונעאלכם עלי
ארגלכם: ה) וטעאמכם אלד'י
אעתדתמיה לם תאכליה.
וכ'מר ומסכר לם תשרבו.
פיקול לכם לכי תערפו.
אני אללה רבכם: ו) חתי
ואפיתם הד'א אלמוצ'ע.
וכ'רג סיחון מלך חשבון.
ועוג מלך אלפת'ניה תלקאנא.
לאחרב פקתלנאחמא:

וְעֵינִים לִרְאוֹת וְאָזְנִים
לִשְׁמָע עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וְלֹא
יִהְיֶה לָכֵן לִבָּא לְמַדַּע. וְעֵינֶיךָ לְמַחֲזִי
וְאֹדְנֶיךָ לְמִשְׁמַע. עַד יוֹמָא הַדִּין:
וְאוֹלֶךְ אֶתְכֶם אַרְבַּעִים
שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לֹא־בָלוּ
שְׁלֹמֹתֵיכֶם מֵעַלֵיכֶם וְנַעֲלֶךְ
לֹא־בִלְתָּה מֵעַל רַגְלֶךָ:
וּדְבָרִית יִתְכּוֹן. אַרְבַּעִין שָׁנִין בַּמִּדְבָּרָא.
לֹא בְּלִיאַת פְּסוּתָכוֹן מִנְכוֹן. וּמִסָּנֶךְ לֹא
עֲדוּ מֵעַל רַגְלֶךָ: ה' לָחֶם לֹא

אֲכַלְתֶּם וַיֵּין וְשִׁכָּר לֹא שְׁתִּיתֶם לְמַעַן תִּדְעוּ כִּי
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: לַחֲמָא לֹא אֲכַלְתוּן. וְחֹמֶר חֲדַת וְעֵתִיק
לֹא שְׁתִּיתוּן. בְּדִיל דְּתִדְעוּן. אֲרִי. אָנָּא יי אֱלֹהֵכוֹן: מפעי וּתְבֹאוּ
אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיַּצֵּא סִיחֹן מֶלֶךְ־חֲשָׁבוֹן
וְעוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרֹאתָנוּ לְמִלְחָמָה וַנִּכֶּם:

— רס"י —

נתנה. ושמח משה על הדבר, ועל זאת אמר
לכם היום הזה נהיית לעם וגוי (לעיל כז, ט),
היום הזה הבנתי שאתם דבקים ונפצים
במקום: וותבאו אל המקום הזה. עתה
אתם רואים עצמכם בגדלה וכבוד, אל
תבעטו במקום ואל ירום לבבכם, ושמרתם
את דברי הברית הזאת. דבר אחר ולא נתן
ה' לכם לב לדעת, שאין אדם עומד על סוף

את חסדי הקדוש ברוך הוא ולדבק בו: עד
היום הזה. שמעתי שאותו היום שנתן משה
ספר התורה לבני לוי, כמו שכתוב (לקמן לז, ט)
ויתנה אל הכהנים בני לוי, באו כל ישראל
לפני משה ואמרו לו, משה רבינו, אף אנו
עמךנו בסיני וקבלנו את התורה ונתנה לנו,
ומה אתה משליט את בני שבטך עליה,
ויאמרו לנו יום מחר לא לכם נתנה לנו

תפסיר רס"ג

(ז) פֶּאֶכְדָּנָא בְּלִדְהָמָא. תִּם
דְּפַעֲנָאָהָא נַחְלָה. לֹאֵל רֵאוּבֵן
וְאֵל גָּד. וְנִצָּף סַבֵּט מְנִשָּׁה:
(ח) פֶּאֶחְפְּצִי גְמִיעַ כְּלָאֵם הָדִיא
אַלְעָהֶד. וְאַעֲמִלוּ בָּהּ. לְפִי
תַּנְגָּחוּן. פִּי גְמִיעַ מֵא תַּצְנָעוּן:

וְאַתִּיתוֹן לְאַתְרָא הָדִין. וְנִפְק סִיחוֹן
מִלְכָּא דְּחֻשְׁבוֹן. וְעוֹג מִלְכָּא דְּמַתְנָן
לְקַדְמוֹתָנָא. לְאַגָּחָא קֶרְבָּא וּמַחֲנִנְוֹן:
**וְנִקַּח אֶת־אֲרֻצִּים וְנָתַנָּה
לְנַחֲלָה לְרֵאוּבֵנִי וּלְגָדִי**

וְלַחֲצֵי שַׁבַּט הַמְּנָשִׁי: וְנִסִּיבָנָא
יֵת אֶרְעָהוֹן. וְיִהְיֶנָּה לְאַחֲסָנָא. לְשַׁבַּט רֵאוּבֵן וּלְשַׁבַּט גָּד. וּלְפִלָּגוֹת
שַׁבָּטָא דְּמְנִשָּׁה: **וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־דְּבָרֵי הַבְּרִית
הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם לְמַעַן תִּשְׁכִּילוּ אֵת
כָּל־אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן:** יֵת טָרוֹן. יֵת פִּתְגָּמִי קִימָא הָדִין. יֵת עֲבָדוֹן

יֵת הוֹן. בְּדִיל דְּתַצְלָחוּן. יֵת כָּל דְּתַעֲבָדוֹן: **פ פ פ**

קֶזֶב פִּיסוּקִים סִימָן מַכְבֵּי

— רש"י —

דַּעֲתוֹ שְׁלָרְבוּ וְחֻכְמַת מִשְׁנָתוֹ עַד אַרְבָּעִים
שָׁנָה, וּלְפִיכָף לֹא הִקְפִּיד עֲלֵיכֶם הַמָּקוֹם
עַד הַיּוֹם הַזֶּה, אֲבָל מִכָּאן וְאֵלָף יִקְפִּיד
וּלְפִיכָף (פסוק ח) וְשָׁמַרְתֶּם אֵת דְּבָרֵי
הַבְּרִית הַזֹּאת וְגו':
חֲסַלְתָּ פֶּרֶשֶׁת כִּי תִבּוֹא

בִּרְכָּה רֵאשׁוֹנָה שְׁקוּדָם הַהִפְטָרָה

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר, בְּנִבְיָאִים טוֹבִים. וְרָצָה
בְּדְבָרֵיהֶם, הַנֶּאֱמָרִים בְּאֵמֶת. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ. הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה,
בְּמִשְׁחַ עֲבָדוֹ, וּבִישְׂרָאֵל עַמּוֹ. וּבְנִבְיָאִי, הָאֵמֶת וְהַצֶּדֶק: (אמין)

הַפְּטֵרָה דְּוָהִיָּה כִּי תִבּוֹא

בישעיה סימן ס'

קוֹמִי אֲוִי כִּי־בָא אוֹרְךָ וּכְבוֹד יְהוָה עָלֶיךָ זָרַח:
קוֹמִי אֲנִהְרֵי יִרְשָׁלַם אֲרִי מֵטָא, זְמַן פִּרְקָנִיד. וִיקְרָא דִּי,

עלך יתגלי: ^ב כי-הנה החשך יכסה-ארץ וערפל לאמים
ועליך יזרח יהוה וכבודו עליך יראה: ארי הא חשוכא, יחפי
ארעא. וקבלא, למלכותא. ובך, ישרי שכינתיה יי. ויקריה, עלך יתגלי:
^ג והלכו גוים לאורך ומלכים לנגה זרחך: ויהכון עממיא,
לניהורידך. ומלכיא, לקביל זיהורידך: ^ד שאי-סביב עיניך וראי
כלם נקבצו באי-לך בניך מרחוק יבאו ובנתיך על-צד
תאמנה: זקופי ירשלם סחור סחור עינך, וחזא. כל בני עם גלותיך,
מתפנשין ואתן לגוידך. בנך, מרחיק ייתון. ובנתיך, על גססין יתנסבן:
^ה אז תראי ונהרת ופתד ורחב לבבך כי-יהפך עליך
המון ים חיל גוים יבאו לך: בכין תחזון, ותנהרין. ותדחלין ויפתי
לביך, בדחלת חטאין. ארי אתחלף לך, עותר מערבא. נכסי עממיא,
יתעלון לגוידך: ^ו שפעת גמלים תכסוף בכרי מדין ועיפה
כלם משבא יבאו זהב ולבונה ישאו ותהלות יהוה
יבשרו: שירת ערבאי, תחפי סחרנך. הגני מדין, וחולד. בלהון, משבא
ייתון. דהב ולבונה, יהון טעינין. ודאתן עמהון בתשפחתא דיין, יהון
משתען: ^ז כל-צאן קדר יקבצו לך אילי נביות ישרתונך
יעלו על-רצון מזבחי ובית תפארתי אפאר: כל ען ערבאי,
יתפנשן לגוידך. דכרי נבט, ישמשניך. יתסקון לרעוא, על מדבחי. ובית
תשפחתי, אשבח: ^ח מי-אלה פעב תעופינה וכיונים אל-
ארבתיהם: מן אלין דאתן בגלאי פננין קלילין, ולא לאתעקבא.
גלותא דישראל, דמתפנשין ואתן לארעהון. הא כיונין, דתיבן לגו
שובביהון: ^ט כי-לי | איים יקוו ואניות תרשיש בראשנה
להביא בניך מרחוק פספס וזהבם אתם לשם יהוה
אלהיך ולקדוש ישראל כי פארך: ארי למימרי, נגון יסברון.

וזלך הדקדוק: ^י שפעת. השי"ן געי (והשוא נע) גם בירושלמיים:

שמך המור ^(ז) ישרתונך. מלעיל ועיקר הנעימה בתנ"ו. והעולם טועים וקורין מלרע. וה"ה בחבירתה פס' י'.

וּנְחַתִּי סָפִינִי יָמָא אִידא פֶּרְסָא קלעָהא, בְּקִדְמִיתָא. לְאִיתָאָה בְּנָךְ,
מֶרְחִיק. כְּסָפְהוֹן וְדִהֲבָהוֹן, עֲמָהוֹן. לְשִׁמָּא, דִּי אֱלֹהִיךָ. וְלִקְדִישָׁא
דִּישְׂרָאֵל, אָרִי שְׂבַחְךָ: ^י וּבְנֹו בְּנֵי־נֹכַר חֲמַתִּיךָ וּמַלְכֵיהֶם
יִשְׁרָתוּנְךָ כִּי בְקֶצֶפִי הִכִּיתִיךָ וּבְרָצוֹנִי רַחֲמַתִּיךָ: וּבְנֹו בְּנֵי
עַמֻּמְיָא, שׁוּרְךָ. וּמַלְכֵיהוֹן, יִשְׁמִשְׁנִיד. אָרִי בְּרָגוֹזִי, אֱלֹקִיתִיךָ. וּבִרְעוּתִי,
אַרְחִים עֲלֶיךָ: ^{יא} וּפִתְחוּ שְׁעֵרֶיךָ תָּמִיד יוֹמָם וּלְיָלָה לֹא
יִסְגְּרוּ לְהִבָּיֵא אֵלֶיךָ חֵיל גּוֹיִם וּמַלְכֵיהֶם נְהוּגִים: וְיִתְּפַתְחוּ
תַרְעֵךְ, תְּדִירָא. יְיָמָם וּלְיָלָיָה, לֹא יִתְאַחֲדוּן. לֹא עֲלָא לְגוּיךָ, נִכְסֵי עַמֻּמְיָא.
וּמַלְכֵיהוֹן, זְקִיקִין: ^{יב} כִּי־הִגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא־יַעֲבֹדוּךָ
יֵאבְדוּ וְהַגּוֹיִם חָרָב יַחֲרִבוּ: אָרִי עִם וּמַלְכוֹ. דְּלֹא יִפְלַחְנִיד יִרְשָׁלַם,
יִבְדּוּן. וְעַמֻּמְיָא, אֲשִׁתִּיצָאָה יִשְׁתִּיצוּן: ^{יג} כְּבוֹד הַלְבָנוֹן אֵלֶיךָ
יָבֹוא בְּרוֹשׁ תְּדַהֵר וּתְאֲשׁוּר יַחַדוּ לְפָאֵר מְקוֹם מְקֹדְשִׁי
וּמְקוֹם רַגְלֵי אֲכַבֵּד: יָקָר לְבָנוֹ, לְגוּיךָ יִתְעַל. בִּידּוֹן. מוֹדֵנִן
וְאַשְׁכְּרַעִין, כַּחֲדָא. לְשִׁבְחָא, אֲתֵר בֵּית מְקֹדְשִׁי. וְאַתֵּר בֵּית אֲשִׁרְיֹות
שְׂכִינְתִי, אֵיקָר: ^{יד} וְהִלְכוּ אֵלֶיךָ שְׁחוֹחַ בְּנֵי מְעַנְיָךָ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ
עַל־כַּפּוֹת רַגְלֶיךָ כַּל־מְנַאֲצִיךָ וְקִרְאוּ לָךְ עִיר יְהוָה צִיּוֹן
קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: וְיִהְיוּ לְגוּיךָ כְּפִיפִין, בְּנֵי מִשְׁעַבְדָּךְ. וְיִשְׁתַּחֲוּוּ,
לְמַבְעֵי מַנִּיד. עַל פֶּרֶסֶת רַגְלֶךָ, כָּל דִּהּוּ מְרָגְזִין לִיד. וְיִקְרוּן לִיד, קִרְתָּא
דִּי צִיּוֹן דֹּאֲתֵרְעִי בֵּה, קְדִישָׁא דִּישְׂרָאֵל: ^{טו} תַּחַת הָיוֹתְךָ עֲזוּבָה
וּשְׁנוּאָה וְאֵין עוֹבֵר וּשְׁמַתִּיךָ לְגִאֲזוֹן עוֹלָם מְשׁוֹשׁ דּוֹר
וְדוֹר: חֲלָף דִּהּוּיֹות. שְׂבִיקָא וּמַטְלִטְלָא, וְלִית דְּעָדִי. וְאַשְׁוִינִיד, לִיקָר
עָלִם. בֵּית דִּינָן, דֵּר וְדֵר: ^{טז} וְיִנְקַת חֵלֶב גּוֹיִם וְשֹׁד מְלָכִים
תִּינָקִי וְיִדְעַת כִּי אֲנִי יְהוָה מוֹשִׁיעֶךָ וְגִאֲלֶךָ אֲבִיר יַעֲקֹב:
וְתִסְבְּעִין, נִכְסֵי עַמֻּמְיָא. וּבְבוֹת מַלְכֵיהוֹן, תִּתְּפַנְקִין. וְתִדְעִין. אָרִי אֲנָא יְיָ,
פֶּרְקִיד. וּמִשְׁיִזְבִּיד, תִּקִּיפָא דִיעֲקֹב: ^{יז} תַּחַת הִנְחִשְׁתָּ אֲבִיא זָהָב

וּתַחַת הַבְּרֹזֶל אָבִיא כֶסֶף וְתַחַת הָעֵצִים נְחֹשֶׁת וְתַחַת
הָאֲבָנִים בְּרֹזֶל וּשְׁמָתִי פְקֻדָּתְךָ שְׁלוֹם וְנִגְשִׁיךָ צְדָקָה: חֲלָף
נִחָא דְּבִזּוּ מִנִּיךָ יִרְשָׁלַם, אִיתִי דְּהִבָּא. וְחֲלָף בְּרֹזֶלָא, אִיתִי כֶסֶפָא. וְחֲלָף
אֶעֱיָא, נִחָא. וְחֲלָף אֲבַנְיָא, בְּרֹזֶלָא. וְאֶשְׁוִי פִרְנֶסְךָ, שְׁלָם. וְשִׁלְטוֹנְךָ,
בְּזִכּוֹ: ^{יח} לֹא־יִשְׁמַע עוֹד חֲמָס בְּאַרְצֶךָ שׁוֹד וְשָׁבֵר בְּגִבּוּלֶיךָ
וְקִרְאָת יִשׁוּעָה חֳזֻמֹּתֶיךָ וּשְׁעָרֶיךָ תִּהְיֶה: לֹא יִשְׁתַּמֵּעַ עוֹד
חֲטָפָא, בְּאַרְעֶיךָ. בָּזָא וְתִבְרָא, בְּתַחֲנוּמְךָ. וַיַּעֲרֵעוּן פִּרְקוֹן, עַל שׁוּרְךָ. וְעַל
תַּרְעֶךָ, יְהוֹן מִשְׁבָּחֶיךָ: ^{יט} לֹא־יִהְיֶה־לָּךְ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ לְאוֹר
יוֹמָם וּלְלַיְלָה הַיָּרֵחַ לֹא־יֵאִיר לָךְ וְהִיָּה־לָּךְ יְהוָה לְאוֹר
עוֹלָם וְאַלֶּהֶיךָ לְתַפְאֲרָתְךָ: לֹא תִצְטָרְכִיךָ עוֹד לְגִיחֹר שְׁמָשָׁא,
בִּימָמָא. וְאַף לֹא לְגִיחֹר סִיחָרָא, בְּלִילִיָא. וַיְהִי לִיךָ יי, לְגִיחֹר עֲלָם,
וְאַלֶּהֶיךָ, לְתַשְׁבַּחְתֶּיךָ: ^כ לֹא־יָבֹא עוֹד שְׁמֶשֶׁךָ וַיִּרְחֹךְ לֹא
יֵאֲסֹף כִּי יְהוָה יִהְיֶה־לָּךְ לְאוֹר עוֹלָם וְשִׁלְמוֹ יִמִּי אָבְלֶךָ:
לֹא תִבְטַל עוֹד, מַלְכוּתֶיךָ. וַיִּקְרִיךָ, לֹא יַעֲדִי. אֲרִי יי. יְהִי לִיךָ, לְגִיחֹר
עֲלָם. וַיִּשְׁלֶמוֹן, יוֹמֵי אָבְלֶיךָ: ^{כא} וְעַמְּךָ כָּלִם צְדִיקִים לְעוֹלָם
יִירְשׁוּ אֶרֶץ נֶצֶר (כ' מַטְעוֹ) מַטְעֵי מַעֲשֵׂה יָדֵי לְהַתְּפָאָר:
וְעַמֶּיךָ, בְּלִחוֹן וּפְאִין. לְעֲלָם, יַחֲסִנוֹן אֶרְעָא. נִצְבָּא דְּחֻדּוֹתֶיךָ. עוֹבֵד גְּבוּרָתִי,
לְאַשְׁתַּבָּחָא: ^{כב} הַקָּטָן יִהְיֶה לְאַלְף וְהַצָּעִיר לְגוֹי עֲצוּם אֲנִי
יְהוָה בְּעַתָּה אֲחִישָׁנָה: דְּזַעִיר בְּהוֹן, יְהִי לְאַלְפָא. וְדַחֲלֵשׁ, לְעָם
תִּקְרִי: אֲנָא יי, בְּזִמְנָה אִיתִינָה:

(גִּאֲלֵנוּ יְהוָה עֲבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

(פֿֿרְקֵנאַ. ייַ עֲבֹאוֹת, שְׁמִיָּהּ. קִדִּישָׁא, דִּישְׂרָאֵל:)

עַל דָּא יתְבַרְךְ וַיִּשְׁתַּבַּח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. דִּי לְעִילָא, חַיָּא וְקַיָּמָא. מְבַרְךְ הוּא לְעַלְמֵי, וְלְעַלְמֵי עַלְמֵי:

וְזֶלֶק הַמִּקְדֹּשׁ: וְיִלְגֵּה. בטעם זקף גדול, ככל ספרי תימן והירושלמיים, וכ"ד גדול וקצת דפוסים: